

FUGLE & NATUR

ROVFUGLE
hele året

Sådan blev Amanda
RINGMÆRKER

FOTO:
Del dine gode billeder

FUGLEKONGEN
Jon Fjeldså

VANDSTÆR på vintervisit

Feel the intensity. Not your equipment.

Maximum image quality. Minimum weight.

ZEISS

Seeing beyond

Up to 30%
less weight
than comparable
competitors

NEW: ZEISS SFL 40

With the **new ZEISS SFL binoculars** (SmartFocus Lightweight), special moments can be experienced with ease. Optimized to be **as lightweight and compact as possible**, the SFL binoculars are a perfect addition to the SF family.

The **new Ultra-High-Definition (UHD) Concept** ensures true-to-life color reproduction and the highest level of detail. Thanks to its **SmartFocus Concept**, the focus wheel is perfectly positioned and enables fast and precise focusing – even with gloves on. The **optimized ergonomics** and a large exit pupil allow for a relaxed and undisturbed viewing experience and, with the **lightweight magnesium housing**, the SFL are durable and long-lasting over generations.

www.zeiss.com/nature/sfl

FUGLE

FOR BØRN OG UNGE!

KOLOFON

Forside

Vandstære i territoriekamp om vinterkvarter.

Foto: Helge Sørensen

Udgivet af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) / BirdLife Danmark

Vesterbrogade 138-140
1620 København V
Tlf. 33 28 38 00
(alle hverdage 11-15).
Mail: dof@dof.dk

Redaktør (ansv.):

Karina Demuth
tlf. 20 85 89 69
karina.demuth@dof.dk

Korrektur:

Anne-Grete Ditlevsen

Annoncer:

Josefine Buus Jacobsen

Ture og møder:

Mia Ilander Albrechtsen

Oplag:

17.400. ISSN: 1395-8860

Layout og tryk:

Jesper Urban Pedersen/
Vivian Buch
www.steprintpower.dk

Lige siden DOF blev etableret som forening i 1906, har vi været optagede af at give medlemmerne fugleoplevelser i naturen og tilbyde aktiviteter til alle med interesse for natur og fugle.

Det er også det, som vi har et skarpt fokus på i vores strategi frem mod 2025, så vi er synlige, bevarer fuglefagligheden og fører en offensiv politik for naturen.

Gennem hundredvis af fugleture i løbet af året, arrangeret af vores lokalafdelinger, kommer vi i kontakt med mange erfarne fuglekiggere, men også nybegyndere. For den sidste gruppe kan mødet med en engageret og passioneret fuglekigger være starten på en livslang fugleinteresse. Det ved de fleste, da rigtig mange af os kan huske tilbage til en særlig begivenhed eller en særlig person, der var starten på vores fugleinteresse. Og sådan er det stadig.

I juli 2022 ledte jeg en regnfuld aften en natravnetur, som vores fuglestation i Skagen havde arrangeret for interesserede. Det var op ad bakke med vejret, og jeg forventede store vanskeligheder med at finde og høre den spændende fugl. En af deltagerne lagde et særligt pres på mig. Han var ikke ret gammel, og han var kommet sammen med sin mor, for han ville så gerne se en natravn. De var kørt langt, og forventningen var i top. Som aftenen skred frem, mørket sænkede sig, og regnen fortsatte, krydsede jeg mere og mere fingre for, at det trods alt ville lykkes at vise den unge fyr en natravn, før han træt blev kørt hjem i seng. Lige før afslutningen kom fuglen heldigvis helt tæt på, den snurrede lystigt, klappede med vingerne og fløj tæt omkring ørerne på os. Aftenen var reddet, og det nye medlem af DOF's Ørneklub havde fået sig en oplevelse, der måske er starten på en livslang fugleinteresse. Jeg kørte glad hjem.

DOF forsøger med vores Ørneklub at byde børn i alderen 6-12 år indenfor i fugleinteressen. Indtil nu er der over 400 medlemmer, og vi vil meget gerne, hvis du kan hjælpe, så endnu flere kommer med. Ture og aktiviteter kan findes på Facebook under Ørneklubben, og man kan melde sig ind på www.dof.dk. Jeg håber, at du vil kigge dig omkring og spotte en ørneunge og tage ham eller hende med på en fugletur for at få en særlig oplevelse og samtidig melde den unge ind i klubben.

Et af mine børnebørn er optaget af at se nye fuglearter, og vi krydser arter på fugleture, når han ser en ny fugl sammen med farfar. Det giver glæde både for ham og mig. At han så belønnes med en is for hver tiende nye art, øger blot motivationen for ham!

Hvis du vil inspireres til aktiviteter og ture mv. sammen med evt. børn og børnebørn, vil jeg anbefale DOF-hjemmesiden www.fugleforalle.dk, hvor vi efter en bevilling fra Nordea-fonden har udviklet en side med aktiviteter og forslag til ture for børn. Men det allerbedste er selvfølgelig oplevelser med fugle derude i naturen og allerhelst sammen med en kompetent og engageret voksen. Og det er dig.

God fugletur sammen med børn og unge!

Egon Østergaard
EGON ØSTERGAARD,
FORMAND DOF

Bliv **Naturbeskytter** i Dansk Ornitologisk Forening

INFO

Den elegante spidsand er desværre raslet ned i antal ynglefugle herhjemme siden 1970'erne. Tilbagegangen tilskrives dræning og opdyrking af strandenge, som er et foretrukket levested for arten. Tilbagegangen skal bremses nu, hvis ikke vi vil miste spidsanden som dansk ynglefugl.

Hør mere og meld dig som Naturbeskytter på telefon 3328 3800 hverdage kl. 11–15 eller på dof.dk/naturbeskytter

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

Foto: Peter Dam

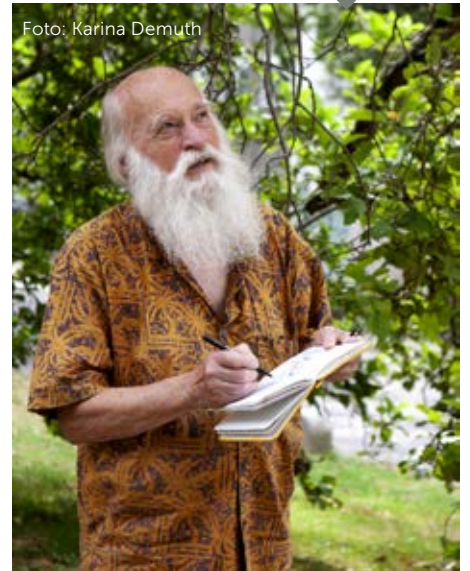
SIDE 6

Bundgående gæst på dansk dykkerferie.

SIDE 12

FUGLEKONGEN – 80 år til december.

Foto: Karina Demuth

SIDE 22

Spot vinterens rovfugle.

Foto: Flemming Bornholt

INDHOLD

Vandstær på vintervisit 6
 Dus med Jon Fjeldså 12
 Danmark siden sidst 16
 Sådan blev Amanda ringmærker 18
 Rovfugle hele året 22
 Del dine gode billeder 28
 Fotofortælling: Gåsejagten 32
 De tre svaner 36
 Kort nyt fra verden 38
 DOF's Klima- og biodiversitetsfond 40
 Ægholm: Det første æg i kurven 42

Foto: F. Sornoza

SIDE 40

Støt opkøb af skov.

BUNDGÅENDE GÆST

PÅ DANSK DYKKERFERIE

AF JAN SKRIVER

Foto: Peter Dam

Vandstæren er i Danmark fra oktober til april, hvor den søger føde i rene vandløb med masser af strøm og brus. Her er der gode muligheder for at møde den, når den som Europas eneste spurvefugl, finder sin føde på bunden af ferske vande.

En af de store sten, der stikker ud af åen, ser ud til at være nykalket. Det må være vandstærens foretrukne siddesten i den brusende bæk. Her har den sit på det tørre, og her træder den af på naturens vegne, når den har ædt af alt godt fra vandløbet.

Jeg sætter mig på bredden et stykke fra siddestenen, og så er det bare om at vente på bækkens buttede betvinger.

Så lyder et skarpt pift, og sekunder efter lander vandstæren på sin sten. Kort efter begynder den at tage knæbøjninger.

Det ligner klassisk morgengymnastik for buttede småfugle, men knæbøjningerne er en del af vandstærens kropssprog.

Det er som om den siger: "Hvis du kommer tættere på, så flyver jeg".

Jeg flytter mig lidt væk, hvorefter vandstæren stopper gymnastikken.

De næste måneder frem til midt i april vil man kunne opleve vandstære ved mange danske vandløb, bare man opsøger de helt rigtige steder. ►

FAKTA

I Norge skønnes der at yngle op imod 15.000 par vandstære, mens Sverige huser cirka 10.000 ynglepar, Storbritannien 6.000 - 18.000 par og Tyskland 10.000 - 20.000 ynglepar.

Det er primært vandstære fra disse talstærke bestande, der gæster danske vandløb i vinterhalvåret.

I Danmark blev vandstæren første gang konstateret ynglende i 1953 ved Tarskov Mølle nær Aarhus.

Mangel på redesteder og rene, strømrige vandløb med insekter og bunddyr kan være forklaringen på vandstærens ringe antal i Danmark om sommeren.

Territoriekamp om
vinterkvarter, Rådvad.
Foto: Helge Sørensen

VANDKAMP FOR ALVOR

Når vandstærene ankommer til deres danske vinterkvarterer, handler det om straks at besætte de mest føderige vandløb. 100 meter å med et velassorteret spisekammer på bunden kan i løbet af en vinter gøre forskellen på liv eller død. Derfor kommer det ofte til hidsige vandkampe om territorierne, når vandstære stempler ind i oktober-november.

Mildere vejr, lunere vande

“Op imod 1.000 vandstære kan overvintre i Danmark. De fleste er ynglefugle fra Norge og Sverige, Sverige, men der kan også være vandstære fra yngleområder syd for Danmark blandt de overvintrende”, siger Nina Rosendahl Larsen, der er DOF’s artskoordinator for vandstær i Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle. Det vil sige, at hun holder et særlig vågent øje med arten og samler oplysninger om dens forekomst og trivsel her i landet.

“

Vandstæren er tiltrukket af opstemninger, der giver vandfald og brusende vand.

”

“Danmark ligger bogstavelig talt midt mellem vandstærens store udbredelsesområder. For norske og svenske ynglefugle udgør vores natur et grænseland mod syd, mens vi er nordgrænse for tyske vandstære. Klimaændringerne vil måske kunne ændre antallet af vandstære, der gæster os i de mørke måneder. Hvis klimaet bliver mildere, vil vandstærens levesteder nordpå ikke fryse til i så høj grad som tidligere, og så kan man forestille sig, at færre vandstære nordfra vil flyve til Danmark. Der kan også ske det, at højere vandtemperaturer i danske vandløb

vil ændre forholdene for vandstærens fødeemner. Hvis bundens larver og nymfer bliver til flyvende insekter tidligere på året, vil de mangle, når vandstæren har brug for dem til et kuld unger. Den første tid bliver vandstærens unger nemlig udelukkende fodret med vårflyelarver”, siger Nina Rosendahl Larsen, der er i bestyrelsen for DOF Sydøstjylland, hvor hun sammen med Ronni Røjgaard har indledt et projekt med vintertællinger af lokalafdelingens vandstære.

Ved at tælle gennem flere år på samme vandløbsstrækninger vil man kunne få et fingerpeg om klimaændringernes indvirkning på antallet af vandstære i den danske natur.

Strøm giver ilt og liv i vandet

Michael Ancher, der er tømrermester i Aabyhøj ved Aarhus, har et særligt håndlag for vandstære. Han er formentlig den dansker, som har haft flest vandstære i hænderne. I sin fritid er han ringmærker, og gennem tiden har han ringmærket op imod 1.000 vandstære.

Blandt andet ved Lystrup Å nær Bryrup syd for Silkeborg. På en næsten to kilometer lang strækning veksler strømmen i bækken, inden den løber ud og bliver til dovne dråber i Salten Langsø.

Rolige, lydløse strøg afløses af brusende vandfald i det små, og stenede sving klukker af vand rigt på ilt. Lystrup Å er Danmarks svar på en fossende norsk elv med voldsomme vandkræfter. ▶

Vandstæren slippes fri efter ringmærkning. Michael Ancher (til højre) har de senere årtier ringmærket op imod 1.000 vandstære på vinterbesøg i Danmark. Foto: Jan Skriver

”Jeg tør godt kalde det for et af landets absolut mest gavmilde vandløb for vandstære. Sidst på vinteren kan der i gennemsnit opholde sig en vandstær for hver 100 - 200 meter å. Lokalteten Lystrup Have kan således byde på 18 - 20 vandstære på en 3 - 4 kilometer lang strækning”, siger Michael Ancher.

”Det er min erfaring, at vandstære, der gæster Danmark om vinteren, i grove træk deler Jylland mellem sig. Norske vandstære slår sig ned i Nordjylland, Midtjylland og Østjylland, mens svenske vandstære tager de bedste vandløb på Djursland og i Østdanmark. Der er ikke så mange hurtigt strømmende og vandstær-venlige vandløb på Fyn, Sjælland og Sydhavsøerne, som der er i hovedlandet. Derfor er der længere mellem vandstærene østpå i Danmark”, siger Michael Ancher, der har fået op imod

250 genmeldinger af sine ringmærkede vandstære. Både fra Norge, Sverige, Tyskland, Polen og Finland.

Fuglen, der går mod strømmen

Vandstæren er ikke i familie med vores folkekære landbaserede stær. Den hører til en særlig gruppe af spurvefugle, som er tilpasset et liv ved strømrige vandløb, hvor de finder føden under overfladen side om side med fisk. Verden over findes fem arter af vandstære, men kun en af arterne lever i Europa.

En vandstær er så at sige klædt i dykkerdragt året rundt. Dens fjer skyr vandet, der perler af som vanddråber på fedt, og inderst på kroppen har den et tæt lag af dun, der gør det ud for termoundertøj. Ligesom mange andefugle har også vandstæren nær sin hale en fedtkirtel, der leverer

vandskyende smøring til fjerdragten.

Fuglen dykker altid mod strømmen, og den bruger sine vinger som pagajer, når den skal padle sig fremad. Mens vandstæren går på bunden, leder den efter vårfluelarver, snegle, orme, tanglopper, slørvingenymfer, døgnfluenymfer eller måske nylagte æg fra ørreder, der gemmer sig mellem grus og sten.

Vandstærens forkærlighed for bundens vårfluelarver, der er klædt i et panser af små sten eller grene, bevirker, at spurvefuglen har for vane at gylpe ufordøjelige dele af føden op. Disse gylpboller er med i fortællingen om et rent vandmiljø med masser af vårfluelarver.

”Vandstæren er en såkaldt indikatorart, der giver et vandløb en slags blåt miljøstempel, da fuglen næsten

Den første tid bliver vandstærens unger fodret med vårflyelarver. Foto: Torben Andersen, Østjylland.

VANDSTÆREN SOM YNGLEFUGL I DANMARK

DOF's tre Atlas-undersøgelser af de danske ynglefugle har afsløret, at vandstæren vedbliver at være en yderst fåtallig ynglefugl i Danmark.

Under Atlas I fra 1970'erne blev vandstæren fundet ynglende i 17 af de kvadrater, landet var delt op i. I Atlas II fra 1990'erne var antallet af kvadrater med ynglende vandstære vokset til 22.

Men i den seneste Atlas III fra 2014 - 2017 blev der kun i 12 af landets 2.255 kvadrater, hver på 5 gange 5 kvadratkilometer, fundet ynglende vandstær, og kun 6 af de 12 var sikre ynglefund. I 2022 har der været tre kendte ynglepar.

udelukkende opholder sig ved rene åer og bække med gruset bund, hvor der er et rigt og varieret liv af bunddyr", siger Nina Rosendahl Larsen, der skrev eksamensopgave om vandstær og vandløbsrestaureringer i Danmark, da hun blev uddannet jordbrugs- teknolog med speciale i miljø og natur.

Vandkamp om de bedste pladser

De dykkende spurvefugle er ekstremt territoriehævdende, selv om de strengt taget er på vinterferie i udlandet.

Ligesom visse badegæster på danske sommerstrande kan barrikadere sig bag sandslotte og indrullere et stykke offentlig strand i deres privatsfære, så hævder også de gæstende vandstære deres råderet over et stykke dansk vand. Og ve den artsfælle, der glemmer at overholde vigepligten. I vandstærens verden er der nøje fastlagte grænser for, hvor i en å man kan søge sin føde. Kommer en artsfælle ind i et område, der er optaget, så opstår der bataljer i en kamp om vandet. Året rundt er der rift om de bedste strækninger.

Men det er kun i dagtimerne. Når mørket falder på, bliver vandstæren kollektivist lige indtil næste morgen.

Ligesom stære kan vandstære overnatte sammen. Dog ikke i Sort Sol-format, men i mindre antal på 10-20 fugle. Det er set flere steder, at vandstære stimler sammen på overnatningspladser under broer.

Sammenhold giver sikkerhed. Lige indtil næste dag.

Håber på kassesucces ved åen

For at hjælpe vandstæren som dansk ynglefugl har DOF Sydøstjylland under overskriften 'Hjælp vandstæren' fået snedkeret 23 redekasser specielt designet til arten. Størstedelen af kasserne er nu sat op i Grejsdalen ved Vejle, Vejle Å og Egtved Å, der er kerneområde for den ustabile bestand af ynglende danske vandstære.

"Der er sat en del redekasser op til vandstære de seneste årtier, men mange af disse er blevet optaget af bjergvipstjerter, som faktisk har vist sig at være konkurrenter til vandstæren, når det handler om redepladser", siger Nina Rosendahl Larsen.

I takt med restaureringer af mange danske vandløb er opstemninger blevet fjernet. Det har været til stor gavn for fiskefaunaens fri passage, men det har også betydet, at vandstæren har mistet mulige redepladser.

"Vandstære er tiltrukket af hele miljøet omkring opstemninger, der giver vandfald og larm fra brusende vand, og i Norge er det kendt, at vandstære bygger rede bag vandfald. Det er en fordel for vandstærene, når de har unger, at vandet bruser og larmer", siger Nina Rosendahl Larsen.

Vandstærens unger er nemlig meget højlydte. ●

Dus med himlens fugle: Sværger du til Swarovski, Leica eller farmors gamle teaterkikkert? Hvad er din største oplevelse som fuglekigger? Og har du et fugletip, som du vil dele? I de kommende numre af Fugle & Natur tager vi rundt i landet og møder nogle af de mange personligheder, der sammen tegner DOF.

FUGLEKONGEN

TEKST OG FOTO: KARINA DEMUTH

Jon Fjeldså har set på fugle, siden han var to, har rejst over hele verden under barske og primitive forhold og er blandt de bedste, når det gælder forskning i klima, biodiversitet og ornitologi.

Opdagelsesrejsende, adfærdsbiolog, kunstner, forhenværende jægersoldat, Professor Emeritus og Ridder af Dannebrog Jon Fjeldså tager imod på Zoologisk Museum Københavns Universitet i bare tæer og hawaiiiskjorte.

"Vi slår lige en smut gennem magasinet," foreslår han og rasler med et tungt nøglebundt. Her bag armerede døre findes en af verdens største samlinger på 130.000 fugleskind. Side om side i grå metalskabe med flade udtræksskuffer og omhyggeligt opmærkede med artsnavn, årstal, lokalitet og samlerens navn. 'Fjeldså' står der med sirlig skrånkrift på ikke så få. Nogle skind stammer fra uddøde arter og skal i den samme bunker som Dronningen, hvis der kommer krig eller katastrofe.

"Dragtsamlingen er uvurderlig i vores forskningsarbejde og har blandt andet gjort det muligt at påvise, hvordan de forskellige familier har udviklet sig over millioner af år," fortæller han. Fuglene er præpareret i felten og ofte under meget primitive forhold, og man lærer i et snuptag

at åbne fuglen i brystet, fjerne kød og indvolde, krænge skindet omkring, skrabe for fedt, fylde op med vat og sy sammen. Det er vigtigt, at håndværket er i orden. Ellers vil skindene med tiden mørne og gå tabt.

"Og nu skal du lugte mallebuk!" udbryster professoren begejstret. "De fleste af skindene er fra 1800-tallet, men lugten, der stammer fra en kirtel med et vandafvisende sekret, er stadig helt tydelig."

Således introduceret forlader vi med en sær terrarieagtig lugt i næsen en af landets fineste naturvidenskabelige skatte.

Hvornår begyndte du at kigge på fugle? I en alder af to-tre år var jeg allerede dybt optaget af fugle, og som niårig havde jeg sammen med min lillebror Arild opbygget vores eget naturvidenskabelige museum med fisk og krebsdyr på sprit, insekter på nåle og udstoppede fugle, hvis skind vi omhyggeligt præserverede med arsenik. I en artikel i en lokal avis udtalte jeg dengang, at min fremtidsplan var at blive direktør på et naturhistorisk

museum. Først langt senere forstod jeg, at man netop må undgå at blive direktør, hvis man vil have frihed til at udforske verden indenfor nogle meget vide rammer.

Har du en fuglementor? Som 16-årig fik jeg fat på en af de tidlige adfærdsbiologiske afhandlinger om lappedykkeres parringsadfærd. Her beskrev den engelske zoolog Sir Julian Huxley, hvordan fuglene under deres parringsdans danner stærke personlige bånd, der varer hele livet. Denne fantastiske dans, hvor fuglene spejler hinandens bevægelser efter et meget kompliceret mønster, danses måske kun én gang i livet, og derefter kender de hinanden, når de mødes på ynglepladsen hvert forår. Dette inspirerede mig dybt og blev senere afsæt for min doktorgrad.

Bedste fugleoplevelse? I 1981 var jeg sammen med min kollega David Boertmann på en ekspedition til Patagonien i Sydamerika for at studere hættelappedykkeren, der var på grænsen til at uddø. Området var meget barsk og præget af, at det blæser med

stormstyrke året rundt, og var derfor også fuldstændig uberørt af mennesker. Det første stykke op i bjergene fik vi et lift af et militærkøretøj. Derefter drog vi med telt og proviant videre på egen hånd.

Ved bredden af en højlandssø etablerede vi en lille lejr og byggede nogle kunstige redepladser, og ganske omgående var hættelappedykkerne klar over, hvad de kunne bruges til, så vi fik en hel lille koloni lige uden for teltet. Da fuglene aldrig havde set et menneske, var de fuldstændig tillidsfulde, og vi kunne ubesværet studere dem på få meters afstand. Det blev en fantastisk og skelsættende måned.

I anledning af Jon Fjeldsås 80-årsfødselsdag den 13. december i år udkommer DOF's videnskabelige tidsskrift DOFT med et særnummer om Jon og hans store indsats for ornitologien og den globale fuglebeskyttelse. Tidsskriftet, der udkommer 30. november, kan læses online på pub.dof.dk. Du har som medlem mulighed for at tilmelde dig som modtager af den trykte udgave på minsider.dof.dk uden ekstra betaling.

Største skuffelse? Samme år var jeg afsted for at finde colombiansk lappedykker, som man mente var uddød, men som der gik rygter om, at nogen alligevel havde set. Eftersøgningen endte med at jeg fandt frem til den jæger, der et år tidligere havde skudt det sidste eksemplar. Det var en stor skuffelse. At rejse så langt, at være så tæt på, og så alligevel være for sent ude.

Bedste fugletip? Giv dig tid til at iagttage. Brug øjnene, lær den enkelte fugl at kende og bliv bevidst om, hvad den gør. Brug gerne en skitseblok til at nedfælde dine indtryk. Det tvinger hjernen ind i nogle helt andre baner, når man tegner det, man ser. En blåmejse vil for eksempel nogle gange variere sit afsæt ved at lade sig falde, rotere rundt, tage et par vingeslag på ryggen og først derefter rette sig op og fortsætte sin flugt. Sådan noget lægger man ikke mærke til, hvis man bare lader det blive ved et kryds.

Bedste grej? Jeg bruger meget få moderne ting, og i områder med borgerkrig, hvor det er livsfarligt at medbringe skydevåben, har jeg i stedet skulle bruge en slangebøsse. En gaffelgren, lidt elastik og en håndfuld småsten er alt, hvad der skal til.

Kikkert? Sigtbarheden i tropeskov er meget ringe, så her identificerer jeg mest på lyd – et fløjt, et vingeslag eller en bevægelse i buskadset. Men min 20 år gamle Swarovski, 10 x 42 kan være et glimrende supplement.

Hvad holder du især af ved naturen?

Som fugleforsker får man kun penge til nye ekspeditioner, når man kan fremlægge resultater og producere, og det giver et intenst arbejdspress i de måneder, hvor man er på universitetet. Ekspeditionerne er lige modsat. Dagene går med at liste sig afsted, observere og være fuldt til stede i nuet, og undervejs opstår der en dyb samhørighed med naturen og en stor fred i sjælen.

Hvad kan du godt lide ved fuglen som væsen?

Jeg er dybt fascineret af, at alle fugle er tænkende væsener, der kan ræsonnere sig frem til løsninger og kende hinanden i en gruppe. En kragefugl er for eksempel på niveau med et fire års barn, når det gælder om at forstå sammenhænge og løse forskellige udfordringer.

I den gammelt kristne filosofi mente man, at det, der adskiller mennesket fra dyret, er, at vi mennesker er skabt i Guds billede, og derfor som den eneste skabning har sjæl, følelser, tanker og individualitet. I 1600-tallet mente man stadig, at dyr ikke kunne fornemme smerte og angst, og når man i videnskabens tjeneste dissekerede levende hunde, forklarede man det som ren mekanikstøj, når de skreg. Som forskere er vi i dag åbne for, at dyr er tænkende væsener med en egen selverkendelse og personlighed. I hvert fald når det gælder fugle og pattedyr. Med fisk og insekter kan man ikke være sikker.

Hvem deler du din fugleinteresse med?

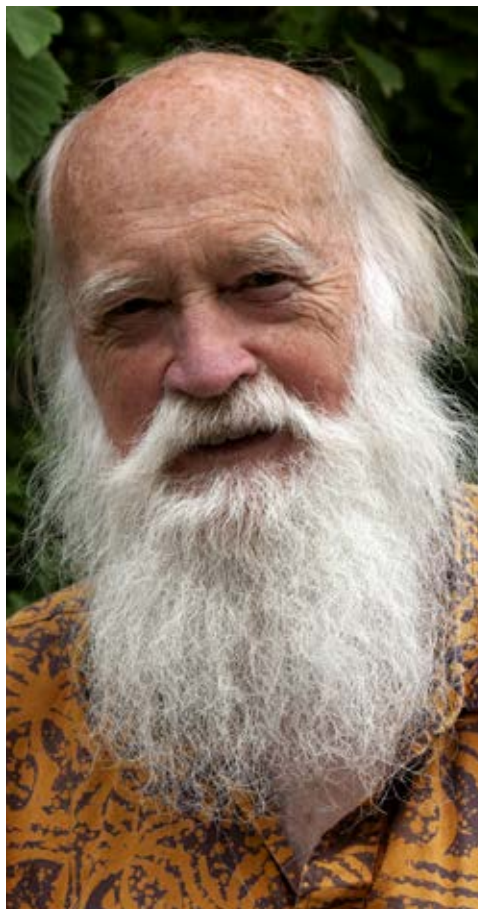
Når jeg skal studere fugle, vil jeg foretrække at gøre det alene, ellers regner jeg det mere som en social begivenhed. Men gennem mit arbejde møder jeg dagligt massevis af gode kolleger rundt omkring i verden, som jeg har stor glæde af at udveksle ideer med.

Jeg er også glad for at skabe samarbejder, og mange af de unge mennesker, som jeg har vist en vej, er nået langt. Et eksempel er peruvianske Tino Aucca, som for år tilbage var min guide i et svært tilgængeligt område, der var kontrolleret af guerillabevægelsen. For at nå frem til vores bestemmelsessted steg vi nogle dage over 2000 meter, med 30 - 40 kilo udstyr og proviant på ryggen. I løbet af tre meget udfordrende uger havde vi nogle gode samtaler. Tino, hvis land var i gang med at blive ødelagt af overudnyttelse, var i tvivl om, hvad han skulle med sit liv. "Få dit folk overbevist om, at de *kan* gøre noget", sagde jeg til ham. Det blev Tinos livsopgave, og i dag har han 28.000 mennesker i gang med at plante træer, restaurere og arbejde med natur- og miljøbevarelse.

Hvad er du særligt god til? Det er naturligt for mig at gøre mange forskellige ting på én gang og at få noget fra hånden, og det meste af mit liv har jeg arbejdet mindst 12 timer om dagen i syv dage om ugen. Jeg er også lykkedes godt med at kombinere mit arbejde som forsker med nogle mere kreative evner. Mine forældre havde gerne set mig som kunstner. I stedet valgte jeg videnskaben, og jeg har undervejs konstateret, at jeg kan bruge kunsten til at understøtte formidlingen af min forskning.

Hvad er du mindre god til? Min hustru hævder, at jeg mangler empati. Og rigtigt er det, at det kan være svært for mig at forstå, hvis nogen bryder hulkende sammen, når de rammes af livets udfordringer. Jeg er et meget rationelt menneske, og det ligger så dybt i min opdragelse, at man kan hvad man vil, bare man tager sig sammen. Derfor er det også svært for mig at begribe sjuskeri, dovenskab og manglende initiativ.

Hvordan har du med dine mange rejser lykkedes med også at have et ægteskab? Min hustru er lige så interesseret i at rejse som jeg. På mange af mine ekspeditioner er vi rejst ud sammen, og så er hun gået på opdagelse på egen hånd fra den nærmeste missionsstation. For at denne livsform kunne lade sig gøre, har hun måttet købe sig en del fri fra sit arbejde som udstillingsdesigner. Derfor har vi valgt at bo i en billig andelslejlighed, og det har givet os en enorm frihed i livet. ●

BLÅ BOG

80 år i november: Jon Fjeldsø, født 13. december 1942, er opvokset i Norge nord for Polarkredsen. Efter en uddannelse som jægersoldat og siden cand.scient. ved Universitetet i Bergen har han det meste af sit arbejdsliv været ansat på Zoologisk Museum ved Københavns Universitet, blandt andet som evolutionsbiolog og professor med fokus på biodiversitet, i dag med status som Professor Emeritus.

Som videnskabsmand har han rejst i hele verden og undervejs lært at klare sig på adskillige lokale sprog. Jon Fjeldsø har været medlem af DOF siden 1980, var en årrække en vigtig del af bestyrelsen for BirdLife International og af DOF's hovedbestyrelse, og han sidder forsat ved bordenden som formand for foreningens internationale udvalg. Jon Fjeldsø er forfatter til en lang række videnskabelige udgivelser og bøger, hvor hans enestående evner som fugletegner er kommet til udtryk. Han har tre børn, er gift med udstillingsdesigner Else Bering og er blandt meget andet er medlem af Eventyrernes Klub og National Geographic Explorers og Ridder af Dannebrogordenen.

SIDEN SIDST

DANMARK

AF ANTON LIHN

▼ Foto: Jan Skriver

TRAFIKDRÆBTE DYR KOMMER ROVFUGLE TIL GODE I FAXE

Ådselædende rovfugle som røde glenter, havørne og musvåger får serveret trafikdræbte rådyr og dådyr på to kadaverplatforme i Faxe Kommune.

Ideen kommer fra ornitologen Jesper Petersen, og kommunen bakker op om tiltaget, der gør de trafikdræbte dyr til en ressource. I stedet for at blive kørt til destruktion, er de med til at formidle viden om kommunens rovfugle.

"I Danmark bliver der hvert år dræbt et sted mellem 5 og 10 millioner dyr i trafikken. Derfor foreslog jeg Faxe Kommune at oprette kadaverplatforme, hvor kommunens folk i Park & Vej kan aflevere det trafikdræbte hjortevildt," siger han.

I DOF ser man positivt på initiativer, hvor trafikdræbte vilde dyr kommer til at indgå i naturens kredsløb, og idéerne må gerne brede sig til resten af landet. / Jan Skriver

DANMARKS BESTAND AF TRANER PÅ VEJ MOD 1.000 YNGLEPAR

Omkring 1980 ynglede kun 1-2 par traner i den danske natur. I 1990'erne begyndte en epoke med en voksende bestand, og efter årtusindskiftet tog ynglebestanden et stort tranehop fremad.

"Det er ikke urealistisk, at vi i løbet af de kommende år vil have en ynglebestand på i nabolaget af 1.000 par," siger Sten Nielsen, der er DOF's arts koordinator for tranen.

De senere år har tranepar etableret sig på lokaliteter, der måske ikke umiddelbart ser gunstige ud for traner, og de optimale tranelokaliteterne tiltrækker flere og flere ynglepar. Og det i en grad så der ligefrem visse steder er tale om løse kolonidannelser. / Jan Skriver

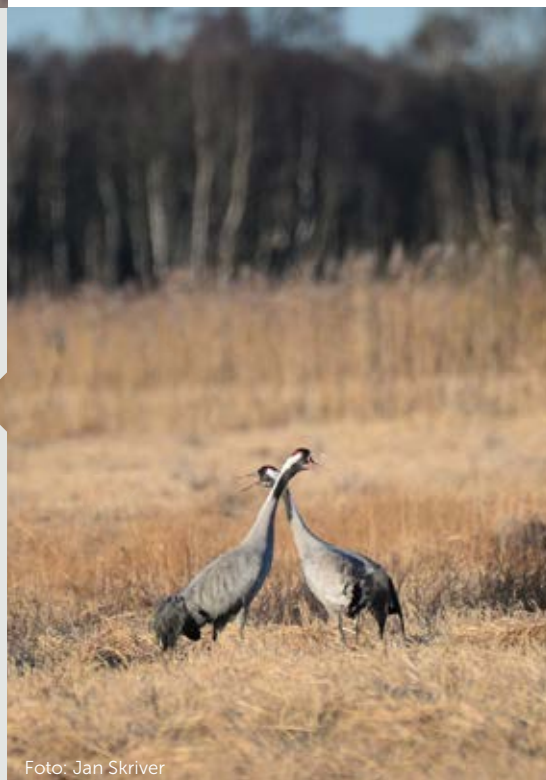

Foto: Jan Skriver

VILD DANSK HAVØRN SÆTTER ALDERSREKORD

▼ Foto: Bo Svensmark

SLUNKEN YNGLESÆSON FOR DANSKE SØLVMÅGER

Ynglesæsonen 2022 bliver den måske ringeste nogensinde for danske sølvmåger. I næsten alle kolonier er der konstateret tomme reder og stort set ingen æg og unger.

”Vi ser det særlig tydeligt i Vestjylland og i Limfjorden, hvor vi får rapporter om, at sølvmågerne æder hinandens æg og små unger, og hvor størsteparten af rederne er tomme. Der er næppe tvivl om, at fraværet af minkfarme, som disse kolonier indtil sidste år opsøgte for at finde let føde, spiller en rolle for nedgangen,” siger Thomas Bregnballe, der er seniorforsker hos Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet.

Generelt har store mågearter som sølvmåge, sildemåge og svartbag haft fremgang i takt med flere menneskeskabte fødekilder, for eksempel åbne lossepladser, fiskeindustrien, landbruget eller minkavlen.

Hvis mågerne mister de lette føderessourcer, fordi lossepladser bliver lukket, industrifiskeriet ikke længere smider bifangster ud, eller minkindustrien bliver nedlagt, går det naturligt nok tilbage for frugtbarheden i fuglekolonierne, fordi føden bliver knappere. / Jan Skriver

▲ Ud over farveringen fra 1985 viser ørnen også andre alderstegn og er bl.a. ved at blive lidt tynd i fjerene på hovedet. Foto: Leif Keller

Fine billeder af en ringmærket havørn i det sydlige Jylland har afsløret, at den ikke bare er Danmarks suverænt ældste nulevende havørn, men måske den ældste dokumenterede vildtlevende havørn overhovedet.

Den 37 år gamle havørn er hunnen i et ynglepar, som har opfostret 23 unger siden 2006.

Ringene om havørnens ben viser, at den blev mærket som unge på en rede i Nordtyskland i 1985.

Fundet har vakt begejstring hos tyske kolleger, der arbejder med ringmærkning og beskyttelse af havørne. En tysk ekspert i aldersbestemmelse af havørne, Thomas Neumann, anser fundet af den danske ørn for 'fantastisk', skriver han i en mail til Projekt Ørn. / Ole Friis Larsen

DOF'S HÆDERSPRIS 2022

Modtager af DOF's Hæderspris 2022 er **Henrik Wejdling**, som i 16 år fra 2004 til 2020 sad i DOF's hovedbestyrelse, hvor han ydede en stor indsats for agerlandets fugle gennem indgående indsigt i landbrugsforhold. Desuden har Henrik meget kompetent varetaget fuglenes og DOF's interesser på skovområdet. Indsatser, som han med stort engagement ufortrødent har fortsat - også efter at have forladt hovedbestyrelsen.

Modtager af Hædersprisen kan selv vælge, om prisen ønskes som en kontant udbetaling på 15.000 kr. eller som i Henriks tilfælde i form af et rejselegat på et tilsvarende beløb. Hvor rejsen går hen, og hvad temaet skal være, vil Henrik måske selv løfte sløret for, når han får Hædersprisen overrakt i forbindelse med Repræsentantskabsmødet i november. / Kirsten Marie Haugstrup

Amanda Johannisson
med husskade, CES
Vestamager, Kalvebod
Fælled, juni 2022.

Foto: Daniel Bloche

Drossel-kvartetten (fra venstre): Vindrossel, sangdrossel, solsort og sjagger. Gedser Fuglestation, november 2020.

RINGEN

TEKST OG FOTO: AMANDA JOHANNISSON

Amanda Johannisson, DOF Ung, var dybt fascineret, da hun for første gang så en ringmærker i arbejde. I dag, tre år efter, står hun selv i det blå ringmærker-forklæde og fortæller.

Mit første møde med ringmærkning var på et kursus i artskenndskab på København Universitet under min bachelor i biologi.

Kursets fugletur begyndte en junimorgen ved solopgang på Kalvebod Fælled, hvor vores underviser, Kasper Thorup iført mørkeblåt ringmærker-forklæde førte os ind blandt pilebuske og birketræer, som stadig var våde af morgendug. Her var udspændt nogle næsten usynlige fintmaskede

sorte såkaldte spejlnet inddelt i sektioner med lommer. I en af lommerne lå en lille fugl, som Kasper rimelig let fiskede ud og holdt op foran os. Mens vi stod ved nettet, satte han en lille metalring om benet på den, målte dens vinge og vejede den, for til sidst at åbne hånden og lade den flyve.

Senere på morgenen kom Kasper gående med en tæt lukket rød stofpose hvori en af morgens mere seværdige fangster gemte ▶

Ringmærker-venner med husskade, CES, Vestamager 2022. Fra venstre: Amanda, Daniel og Pablo.

sig. Det var tydeligt, at vi her havde at gøre med en større fugl, som man ikke har lyst til at komme på tværs af. Op kom: Stor flagspætte, og den så ikke særlig tilfreds ud.

Præcis som jeg havde forventet begyndte spættten at hakke hårdt i Kaspers hånd, men på spørgsmålet om det ikke gjorde ondt, trak han bare lidt på skuldrene. Jeg var paf. Og fascineret. Hvor ville det være sejt at kunne ringmærke selv!

Indfanget af en blåstjert

Mit næste møde med ringmærkning var på den årlige DOF Ung efterårslejr til Blåvand. Her blev det en

morgen med silende regn meldt ud, at fuglestationen ved Blåvandshuk skulle til at ringmærke en blåstjert, og så var det ellers afsted på cyklerne skønt det øsede ned. Arten var for en del af os et stort nyt kryds, og det at se en ualmindelig fugl så tæt på, følte unik og betagende.

Oplevelsen var nok til, at jeg en uge efter tog til Gedser for at starte mit eget eventyr som ringmærker. Her blev jeg i løbet af en uge introduceret til de vigtigste færdigheder. Hver dag startede før solopgang, da nettene skal være klar, når fuglene er mest aktive i de tidlige morgentimer. Det betyder op og ud ad døren klokken fem.

De lette alu-ringe er tilpasset i størrelse til de forskellige arter. Foto: Mikkel Lausten, Ringmærkningsadministrationen, KU.

Jeg skal være ærlig og sige, at jeg var nervøs for at gøre skade på et så lille og tilsyneladende skrøbeligt væsen. Heldigvis blev jeg lært op af nogle gode kammerater fra DOF Ung, der selv havde stået i samme situation nogle måneder forinden og nu var blevet rimelig seje til at håndtere fuglene.

Det første og vigtigste er at få sat ringen om benet på fuglen. Hver ring, der er lavet af let aluminium, har et unikt nummer, så fuglen kan identificeres, hvis den bliver fanget eller set igen. Og netop gensynet er hele pointen. Hvert genfund af en ringmærket fugl kan nemlig give os fakta, der fortæller om, hvordan fuglene trækker, ad hvilke ruter, hvor de overvintrer, hvordan og hvorhen de spreder sig, årsager til frem- og tilbagegange og meget mere.

Udfordringer og smuttere

Når en fugl har fået ring på, noterer vi informationer om art, køn og alder, samt biometriske mål som vægt og vingelængde. Det kræver især en del træning at lære at alders- og kønsbestemme samt at håndtere fuglene korrekt, så de ikke lider overlast.

Særligt håndteringen skulle vise sig at være noget af en udfordring. Lige så snart jeg troede, at jeg havde styr på det, fik jeg til opgave at tage en gærdesmutte ud af en af stofposerne.

Til venstre, voksen rødhals og første ringmærkede fugl for ynglesæsonen på Kalvebod Fælled. Til højre, ung rødhals for nyligt fløjet fra reden, stadig i sin ungfugle-fjerdragt og med ring på. Mon det er afkommet fra fuglen til venstre? CES, Vestamager, 2022.

Her viste det sig hurtigt, at gærdesmutton lever rigtig godt op til sit navn. Den er meget lille, kuglerund og ekspert i at møve sig rundt i tæt buskads. Derfor er den også rigtig god til at smutte ud af ens hånd og gemme sig som en lille mus under reolerne i skuret, hvor vi sidder og arbejder. Når det skete, og det skete rimelig tit for os alle, måtte vi åbne døren og vente på, at fuglene selv fandt ud igen. Heldigvis havde vi ofte nået at mærke dem inden med den vigtige ring.

Øvelse gør mester

Det kræver en del praktisk erfaring og regelmæssig øvelse at blive en god ringmærker. Derfor tog jeg, lige som en del andre DOF ung'ere før mig, en måneds forårs-ophold på Blåvand Fuglestation.

Herefter var jeg klædt på til at hjælpe til hos en lokal ringmærkergruppe på Vestamager, København, hvor man mærker fugle i yngletiden. Og sjovt nok var det samme sted på Kalvebod Fælled, som jeg for første gang i 2019 oplevede ringmærkning med Kasper Thorup.

I år er jeg en integreret del af CES (Constant Efford Site) Vestamager, og har ansvar for koordineringen af årets ringmærkning på lokaliteten. Når jeg tænker tilbage på, hvor meget jeg har lært siden jeg startede, bliver jeg helt stolt, og jeg havde ikke turdet drømme om, at jeg bare tre år efter mit første møde med ringmærkning, selv skulle stå og vise fugle frem for nysgerrige universitetsstuderende en tidlig morgen i juni iført det blå ringmærkerforklæde. ●

Vandrefalk,
Stevns Klint.
Foto: Jørn Larsen

ROVFUGLE

HELE ÅRET

AF IBEN HOVE SØRENSEN

Efterårets rovfugletræk er nu forbi. Har man oplevet en eller flere af de rigtigt gode trækdage, kan man få fornemmelsen af, at næsten alle rovfuglene må være trukket sydpå. Der er dog stadig masser af rovfugle i Danmark, og mange af dem bliver hos os hele vinteren.

Allerede sidst i august kulminerer trækket af hvepsevåger, mens de gode trækdage i september mange steder byder på flere hundrede spurvehøge. Oktobers rovfugletræk domineres af musvåger, og man kan være heldig at se flere tusind trækkende musvåger på en enkelt dag – i den sydøstlige del af landet ofte ledsaget af røde glenter, der trækker ind over landet fra Sverige.

Trækgæster i Europa og Afrika

Arter som hvepsevåge, hedehøg og lærkefalk yngler her i landet, men overvintrer i Afrika. Her lever de blandt andet af insekter vinteren igennem, mens de forbereder sig på den lange rejse nordpå til foråret. Fiskeørnene og langt de fleste rørhøge forsvinder også fra de nordlige breddegrader, men de overvintrer ofte lidt tættere på og kan blandt andet ses i landene ved Middelhavet.

Modsat kommer andre arter til nordfra. Hverken fjeldvåge eller dværgfalk yngler

herhjemm, men kan iagttages her om vinteren. Antallet af blå kærhøg og vandrefalk, som begge er sjældne ynglefugle her i landet, øges også i vintermånederne, når fugle fra de nordiske lande gæster Danmark.

Baggrunden for rovfuglenes træk er ikke anderledes end hos alle de øvrige trækfugle; fordelene opvejer ganske enkelt ulemperne ved den lange flyvetur. For de fleste trækfugle handler det om, at chancerne for både at overleve vinteren og få unger på vingerne om sommeren optimeres ved at flyve mod henholdsvis syd og nord, når sæsonerne skifter.

Det skal altså kunne betale sig at flyve så langt hvert forår og efterår, hvis de regelmæssige flyviture skal fortsætte. Og det kan det blandt andet for hvepsevågen, som er afhængig af hvepse og andre insekter året rundt. Til gengæld overvintrer rørhøgene i dag tættere på Danmark, end de har gjort tidligere, ganske som vi også ser det for rød glente. Det tyder på, at de har fået

Fjeldvåge. Foto: Torben Andersen

Vandrefalk. Foto: Tage Stampe

lettere ved at klare vinteren i Europa, hvilket sandsynligvis skyldes de varmere vintre. Og så er der altså ikke længere behov for at flyve helt til Afrika.

Kampen om føden

Får du jævnligt besøg af rovfugle, bor du formodentlig et sted, hvor der er rigeligt med byttedyr. Hvad enten du selv har skabt de rette levevilkår eller blot er heldig, så skal du glæde dig

over det, når du ser rovfuglene flyve over landskabet. Rovfuglene forsvinder nemlig, hvis fødetilgængeligheden falder i et område – og det er ofte et tegn på, at småfugle, mus og markvildt har det svært.

De fleste rovfugle jager alene, og de fokuserer som regel på byttedyr, som forekommer i rigelige mængder. Særligt i ynglesæsonen, når ungerne skal opfostres, er en stabil fødemængde vigtig, men voksne fugle

kan også have svært ved at overleve vinteren, hvis fødetilgængeligheden svigter. Om sommeren yngler småfuglene, og deres unger udgør et bugnende spisekammer for rovfuglene. Det samme gælder musene, når betingelserne er gunstige.

Vinteren byder på et stort antal trækfugle, heriblandt vandfugle og drovler, som ofte færdes i store flokke. Disse gæstende fugleflokke hjælper havørne, vandrefalke og an-

dre rovfugle gennem vinteren, som regel suppleret af andre fødeemner. For eksempel nyder både havørne, musvåger og røde glenter godt af de fugle og pattedyr, der i løbet af vinteren ender som ådsler i naturen. Musene er som regel vinteraktive, men i hårde vintre kan de gemme sig under sneen og dermed gøre livet surt for tårnfalkene. Netop derfor er tårnfalken en af de rovfugle, som i særlig grad påvirkes negativt af kolde vintre med is og sne. ▶

“

De fleste rovfugle fokuserer på byttedyr, som forekommer i rigelige mængder.

”

Tårnfalk. Foto: Flemming Bornholt

Rørhøg.
Foto: John Larsen

FÆLLES OM ROVFUGLENE

Vi skal passe bedre på de danske rovfugle. Derfor er DOF og Danmarks Jægerforbund (DJ) gået sammen om projektet 'Fælles fokus på de danske rovfugle'.

Misforståelser og manglende viden har i mange år resulteret i gentagne eksempler på drab på rovfugle i Danmark. Ved fælles hjælp vil DOF og DJ nu komme misforståelserne til livs gennem formidling om rovfuglenes biologi og rolle i naturen. Projektet er støttet af 15. Juni Fonden.

Spurvehøgen klarer sig ofte ved at holde til i nærheden af småfuglenes stamsteder. Det kan være frustrerende, når spurvehøgen jager fugle ved foderbrættet, men samtidig er det et fascinerende indblik i naturens verden. Føler man sig skyldig over at have lokket de sultne småfugle til brættet, kan det måske hjælpe lidt at tænke på, at det stort set er umuligt at fodre spurvehøgen på anden vis.

De sociale rovfugle

I yngletiden er parrene territoriale, mens de ikke-ynglende fugle ofte i højere grad tolererer hinandens selskab. Det bemærkes især hos

arter som havørn og kongeørn, som normalt først yngler som 3- eller 4-årige, idet de yngre fugle ofte optræder flere sammen på de gode lokaliteter i passende afstand fra yngleparrenes territorier.

Nogle rovfugle er særdeles sociale i vinterhalvåret og danner ved mørkets frembrud store flokke, som overnatter samlet. Selvom de i løbet af dagen jager enkeltvis, kan hundredvis af hedehege ses gå til fælles overnatning på de vestafrikanske overvintringslokaliteter, mens arter som aftenfalk og lille tårnfalk (en lillesøster til vores hjemlige tårnfalk) i det sydlige Afrika kan ses i flokke på over 10.000 individer!

Blå kærhøg. Foto: John Larsen

Også inden for Europas grænser går rovfuglene til fælles overnatning. I Spanien kan det opleves, hvordan flere hundrede rørhøge ved solnedgang dumper ned side ved side i en rørskov, og herhjemme ses flokke på næsten 100 røde glenter gå til ro i træerne på udvalgte lokaliteter. Ligeledes finder

mindre flokke af blå kærhøg ofte sammen i danske moseområder, når aftenen falder på.

Rovfuglenes sociale væsen viser sig allerede på trækket, hvor de også af og til samles ved sikre overnatningspladser. De store flokke, som passerer trækstederne i dagtimerne, følges

dog sjældent ad med vilje. De er blot begyndt dagens flyvetur på cirka samme tidspunkt, eller de har måttet vente på de samme gunstige betingelser for at krydse forhindringer som havstrækninger eller bjergkæder undervejs. Dårligt vejr ved Gibraltar kan for eksempel virke som en midlertidig prop i fugletrækket. ●

Rød glente, Vestre Sømark. Foto Erik Biering

DEL DINE GODE BILLEDER

AF HANS MELTOFTE

Smukke, levende og spændende billeder er afgørende, når det gælder om at udbrede fugleglæden, og alle fotos indsendt til DOF's fotoarkiv modtages med stor tak. Her kommer otte eksempler på gode fuglebilleder, der alle har været brugt i DOF's medier indenfor de seneste to år.

Mange har inden for de seneste år suppleret kikkerten med et kamera, så fugleoplevelser kan fastholdes og deles. Når du indsender dine fotos

til DOF's fotoarkiv, er du med til at løfte DOF's magasiner, informationsmateriale og sociale medier. Til inspiration kommer her otte eksempler på

gode fuglefotos, der alle har været bragt i Fugle & Natur eller Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift (DOFT) indenfor de seneste to år.

1

1. I øjenhøjde med motivet

Fuglefotos får ekstra liv, når de er taget i niveau med motivet, og her skal man som fotograf ofte helt ned på maven. Billedet af **hvidbrystet præstekrave** er et godt eksempel. Her er fuglen placeret efter det såkaldte gyldne snit med mindst dobbelt så meget luft foran fuglen som bagved. Den balancerer godt med den lille bunke sand og vegetationen, og der er ingen forstyrrende elementer i billedet. Foto: Eigil Ødegaard.

2

2. Luft og naturlige omgivelser

Duehøgen er et eksempel på et billede med god plads og naturligt habitat omkring fuglen. En uskarp baggrund er med til at skabe dybde og fremhæve motivet. Foto: John Larsen.

3. Intimitet

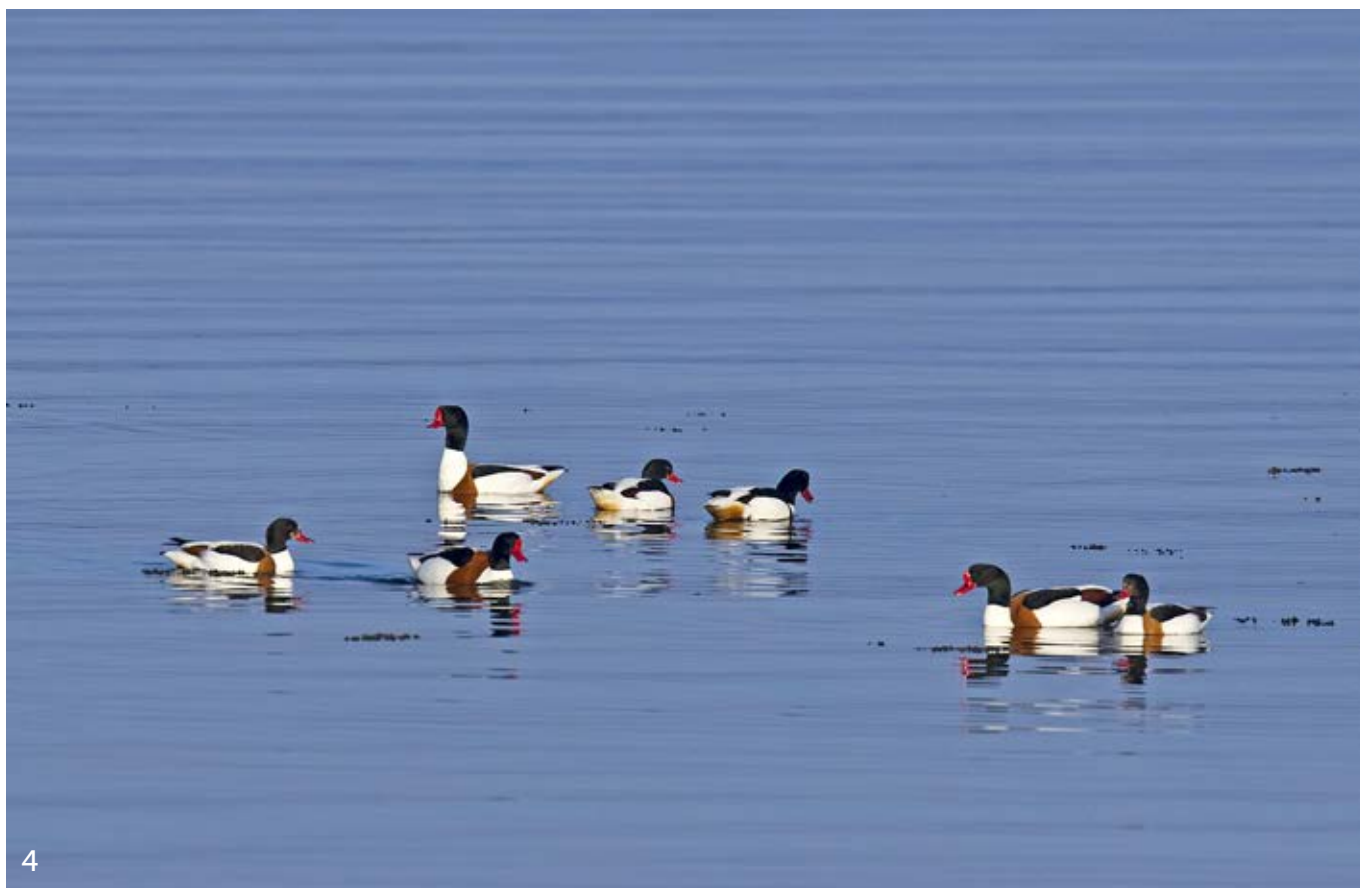
I nogle situationer kan billeder taget tæt på dog have en særlig intimitet. Et eksempel er **strandskaden** med unge. Foto: Jan Tandrup Petersen.

3

4. Ro og balance

Gravænderne på billedet udstråler ro og harmoni og viser ingen tegn på, at der er en fotograf i nærheden. Kompositionen er perfekt med gravænderne lidt under midten af billedet. Bemærk også, at alle fuglene er skarpe og at horisonten er vandret. Det er en vigtig detalje, at fuglene spejles lodret i vandet, også når man ikke kan se selve horisonten. Foto: Henrik Bringsøe.

4

5. Flot i flugt

Autofokus, mange skud i sekundet og meget lysfølsomme sensorer i moderne digitale kameraer har muliggjort de mest fantastiske optagelser. Her en **mursejler**, der snapper et insekt i luften. Der skal unægtelig stadig held til at tage sådan et billede! Foto: John Larsen.

6+7. Liv, lyd og bevægelse

Billeder med liv, bevægelse og historie skaber opmærksomhed og danner flere nye billeder hos beskueren. Gode eksempler på dette er et par **havørne**, der lader deres stemmer gjalder ud over Brændegård Sø, og en **kærsanger**, der gør sit bedste for at hævde sit territorium og fastholde sin mage. Det er billeder, hvor der sker noget, uden at man mister harmonien og kompositionen. Foto: Havørne af Erik Thomsen. Foto: Kærsanger af John Larsen.

8. Farveharmoni

Et eksempel på god farveharmoni er dette foto af **sangsvaner**, hvor fuglenes sorte ben og gule næb nærmest skinner i kontrast til den hvide fjerdragt og sneen. Foto: Erik Thomsen. ●

DEL DINE BEDSTE SKUD

Til DOF's fotoarkiv er vi altid på jagt efter gode billeder. Vi er meget taknemmelige for de mange fotos vi modtager som frivillige bidrag fra medlemmer, og alle fotos, der bliver bragt i vores trykte blade Fugle & Natur og DOFT, bliver præmieret med et gavekort til Naturbutikken.

Send dine bedste skud til os i høj opløsning til Peter Vadum peter.vadum@dof.dk og få dine billeder vist i DOF's medier. Husk at angive fugleart og fotografnavn i filnavnet, og meget gerne også lokalitet og dato. **På forhånd tak!**

8

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

Se det store udvalg
af DOF BirdLife Optik
på vores webshop
naturbutikken.dk

CONDOR SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 8x
Synsfelt ved 1000m: 136 m
Nærfokus: 1,5 m
Vægt: 834 g
Vandtæt: Ja
Mål: 152x125x52 mm
—

Pris kr. 7.599,-

Medlemspris kr. 7.124,-

OLIVER ZEEBERG NIELSEN ANMELDER DOF BIRDLIFE CONDOR

Efter 17 timers transport med tog, bus og færge, en overnatning i Visby på Gotland og en overfart til Stora Karlsö var jeg endelig fremme. Øen er ret lille, og der er kun ganske få bygninger på den. I Norderhamn, hvor færgen går i land, findes en restaurant, et offentligt toilet og tre-fire værelser, som man kan leje til overnatning. Det var her jeg boede, og herfra var der ikke langt til de kyststrækninger, hvor fuglene yngler på stejle klippesider. Pludselig at stå ansigt til ansigt med de store kolonier af alkefugle, der under megen larm flyver til og fra ynglepladserne, var en oplevelse, som jeg sent vil glemme. Langs øens vestkyst yngler tusindvis af alke og lomvier. Her fik jeg rig mulighed for at fryde mig over min nye kikkerts fremragende optik. Jeg vidste, at alke var smukke fugle, men igennem Condor fik jeg et klart og lyst billede af fuglene i deres slående sommerdragter. Jeg har altid tænkt på alke og lomvier som værende sorte og hvide, men med kikkerten så jeg at dette ikke er helt korrekt. Alke har en smuk dyb rødbrun farve, hvor lomvierne snarere har en mat askegrå dragt.

Jeg kan uden tøven sige, at Condor 8x42 er den bedste kikkert, som jeg har haft fornøjelsen af at se på fugle med. Dybdeskarpheden er fremragende, lys og detaljer er ligeledes, og farverne er behagelige og fyldige. Selvom det ikke er den letteste kikkert man kan skaffe sig, så er det en kikkert jeg vil anbefale for dens høje kvalitet når det kommer til både at nyde og identificere fugle.

GÅSEJAGTEN

TEKST OG FOTO: ERIK BIERING

Nogle gange handler det gode foto om rette sted på rette tid. Her er fuglefotograf Erik Biering på pletten, da en ung havørn på en blæsende oktoberdag ambitiøst sætter næbet op efter gåsesteg.

Blandt de fugle, der ikke er taget til vingerne, fokuserer ørnen på sit mål, og i fuld fart dykker den ned mod det.

Når havørnen er på andejagt, er dens metode at komme hurtigt ind over de svømmende fugle, før de når at lette eller klumpe sig sammen. Den udser sig en and, gås eller blishøne, og så holder den sig svævende nogle få meter over den. Fuglen, der er udset som bytte, er ikke nødvendigvis en dykand, men med en kæmpestor ørn hængende et par meter over sig kan de fleste fugle finde ud af at dykke. Men hurtigt må de op igen og snuppe en næbfuld luft, og så ned under vandet igen. Ørnen bliver hængende og venter bare på, at anden bliver så udmattet, at den bliver lige til at slå klørne i og tage med. Det hele varer næppe et minut. Så der skal held

til at få lejlighed til at overvære det brutale optrin. Og der skal endnu mere held til at være så tæt på, at det er muligt at tage billeder af det.

En dag sidst i oktober, da jeg gjorde holdt ved den lille sø Udkær på Bornholm, fik jeg chancen. Gåsetrækket var på sit højeste, og på det lave vand lå tusinder af blisgæs, bramgæs og grågæs og rastede sammen med ænder og svaner.

Idet jeg stiger ud af bilen, mødes jeg af et øredøvende spektakel fra tusinder af gæs, der i store flokke og i vild uorden letter fra vandfladen. De må have opdaget en fare.

Måske en ørn, måske en vandrefalk. Og ganske rigtigt.

En yngre havørn, en 2k vurderer jeg, flyver med rolige vingeslag hen over Udkær. Den har ikke travlt. Er den på jagt, eller er den ikke på jagt? Gæssene tager ingen chancer, undtagen nogle få, som af en eller anden grund vælger at blive liggende på vandet.

Ørnen tager højde og flyver ind over den nærliggende Almindingen, Bornholms store skov, som grænser op til Udkær. Jeg følger den. Den kommer ikke ud af syne. Den drejer af, og et øjeblik efter er den igen på vej mod Udkær. Denne gang eskorteret af et par krager og nogle ravne.

Den er tilbage.

Den strækker fangerne frem og dykker stejlt og hurtigt lige ned mod vandfladen. Den har retning direkte mod et trekløver, som er blevet liggende på vandet. Det er en knopsvane med en stor unge og en grågås.

På et splitsekund er ørnen inde over dem.

Hvem har den udset?

FAKTA OM HAVØRNEN

Af Jan Skriver

Havørnen er i fremgang i alle lande i Nordeuropa, og i Danmark fik 152 ynglende havørnepar tilsammen 153 unger på vingerne i 2021. Norge huser med sine op imod 1.500 ynglepar Europas største bestand af havørne. Østersøområdet er et andet af havørnens kerneområder. Rusland huser en talstærk bestand, og alene i Volga-deltaet skønnes at yngle 200 - 250 par.

Der er flere forklaringer på, at havørnen er vokset markant i antal de senere årtier. 1960'ernes massive problemer med miljøgifte som DDT og kviksølv i planteavl er et stort set overstået kapitel i de fleste lande. Giftene gjorde ynglesæsonerne gølge for mange ørne. I takt med ud-fasning af gifte er ungeproduktion og overlevelse øget markant blandt havørne.

I et havørnepar er hunnen den største. Hun kan veje 4 - 7 kilo, og vingefanget er målt til 2,55 meter. Tidligere tiders myte om at ørne kan løfte børn, er det pure opspind. Selv den mægtigste havørn er næppe i stand til at lette og flyve bort med et bytte, der vejer mere end 1 - 2 kilo. En erfaren havørn kan dog klare at fange og dræbe en gås, som vejer næsten lige så meget som rovfuglen selv. Det sker, at to havørne samarbejder i en jagtteknik, hvor de på skift udmatter en fugl, der forsøger at dykke, men til sidst bliver så udmattet, at den må give op.

Menuen hos havørne står næsten altid på fugle eller fisk. Undersøgelser viser, at en voksen havørn dagligt skal skaffe sig 300 gram fugle- eller pattedyrkød for at holde sulten fra kroppen. Eller 500 gram fiskekød pr. dag.

De bedste redesteder kan være beboet af ørne i årtier. Ofte sidder reden i 25-30 meters højde. Selve reden, der udbygges år efter år, kan være flere meter høj og veje fra 500 kilo til flere tons. Den højeste havørnerede i Danmark er fra Lolland, den blev skønnet til en højde på syv meter.

Ørnen har kurs lige mod en gruppe fugle bestående af en knopsvane og dens unge og en grågås.

Det er gåsen, som ørnen vil have. Gåsen søger at undvige ved at dykke, men ørnen holder sig svævende over den. Gåsen har valget mellem at drukne eller komme op til overfladen og blive ædt.

I en brøkdelen af et sekund får gåsen hovedet over vandet og får en smule luft i lungerne, og så er den igen dykket.

Det er gåsen, som ørnen vil have.

Men ørnen holder sig stadig svævende over den.

Og med ørnen lige over sig forsøger den at undvige ved at dykke.

Gåsen har valget mellem at blive under vandet og drukne eller

komme op til overfladen og blive ædt.

Den må op og have luft.

Det tager kun tiendedele af et sekund, så er den igen under vandet.

Ørnen har ikke travlt, og den har ingen vanskeligheder med at holde øje med gåsen, følge den og holde sig svævende lige over den. For vanddybden i Udkær er mindre end en meter.

Et øjeblik efter er ørnen henne over svanerne og bare to meter over deres hoveder.

Den unge svane gør sig flad, og den voksne placerer sig ved dens side og går i forsvarspositur. Klar til at bruge næbbet og de store, kraftige vinger mod ørnen.

En vred svanemor, der forsvare sin unge, er en farlig og nådesløs modstander.

Men ørnen er ikke på svanejagt. Det er stadig gåsen, den vil have.

Men gåsen er klog, eller også er den heldig.

Nu er det de to svaner, som ørnen er over, men knopsvanen skærmer med sine kraftige vinger ungen mod den overhængende fare.

Gåsen kommer op igen, men denne gang skærmer den sig ligesom svaneungen under knopsvanens vinger.

Den må op efter luft, men denne gang kommer den op lige under svanens beskyttende, udbredte vinge.

Den har forstået, at så længe den holder sig tæt til svanen og helst inde under dens udbredte vinger, så tør ørnen ikke forsøge at gå ned og lukke sine enorme klør om den.

Ørnen indser, at slaget er tabt.

Det er ikke sandsynligt, at det vil kunne lønne sig at bruge flere kræfter på den gås.

Så uden bytte flyver den fra valpladsen.

Den lander på en stor sten midt i søen. Sidder en stund og retter på fjerdragten og puster ud og efter den hektiske jagt.

Trekløveret holder stadig sammen.

Ørnen opgiver jagten, og gåsen kommer op godt indviklet i fjerene på svanens ene vinge.

Men knopsvanen er ikke glad for sin nye gåseven, som i tumulten er blevet viklet ind i dens hvide svanevinge.

Så der bliver lige givet et skældud.

Resultatet:

Ørnen blev snydt.
Gåsen reddede skindet.
Jeg fik mine billeder – mine trofæer.
Og knopsvanen.
Den er dagens helt. ●

ET BIDRAG DER YNGLER

Klyden er noget for sig. Den er både fantastisk smuk og fantastisk kræsen, når det kommer til at finde et sted at yngle. Derfor hjælper vi klyderne, så godt vi kan, i Fugleværnsfondens naturreservater. I Bøjden Nor finder klyderne tilbage år efter år, og yngler på vores kunstige yngleøer, hvor der ikke er rovdyr.

Du kan støtte fuglene og naturen ved at donere et valgfrit beløb.
Alle bidrag tæller!

STØT VIA
MOBILE PAY
90682

I **Fugleværnsfonden** arbejder vi for at beskytte, bevare og udvide vores naturreservater, så fuglene kan yngle, fouragere og raste i fred. Et bidrag til Fugleværnsfonden går direkte til dette arbejde.
Tak for din støtte!

Fugleværnsfonden

www.fuglevaernsfonden.dk • Vesterbrogade 140 • 1620 København V • Tlf. 3328 3839 • Mail: fv@fuglevaernsfonden.dk

DE TRE SVANER

AF SIMON CHRISTENSEN

Der findes tre forskellige hvide svaner i Danmark, og de to af dem er her kun om vinteren. Du kan nemt kende forskel på dem ved at se på næbbet.

Den store, flotte knopsvane er Danmarks nationalfugl, og du kan opleve den året rundt i mange danske søer og fjorde. Men faktisk findes der hele tre svaner i Danmark, og fra det sene efterår til det tidlige forår er der vinterbesøg både af sangsvanen og den lidt mindre pibesvane.

Svaner lever af vandplanter, som de græsser på lavt vand, og af græs, korn og andre planter.

Knopsvanen er den eneste, der yngler i Danmark. Hunnen lægger 5-9 æg, og samme par ruger på samme sted år efter

år. Ungerne, der kommer i juni-juli, kaldes svællinger, og hvis man kommer for tæt på, vil især hannen forsvare ungerne ved at hvæse og slå med vingerne. Ungfuglen er gråbrun og næbbet er mørkegråt.

Svanerne fodrer ikke deres dununger, men hunnen hiver vandplanter op af vandet, så ungerne kan snadre plantedelene i sig.

For hundrede år siden var knopsvanen ved at blive udryddet, men efter at fuglen blev fredet i 1926, kan den nu næsten findes ynglende i enhver større dansk sø. Den kan leve i op til 26 år. ●

Sangsvane

Foto: Hans Henrik Larsen

Pibesvane

Svanesang

Pibesvaner og sangsvaners kald kan være ret højt med en lidt klagende og skræpende tone. Knopsvanen er tavs, men når den flyver, frembringer vingerne en høj, syngende lyd.

Knopsvane

De voksne knopsvaner er hvide med orangerødt næb og en sort knop over næbbet. Benene er mørkegrå.
Foto: Jørgen Bjerring

KEND DIN SVANE PÅ NÆBBET

Orange-rødt? Det er en knopsvane!

Gult? Det er en sangsvane eller pibesvane på vinterbesøg. Sangsvanens næb er gult på mere end halvdelen af næbbet. Pibesvanen er mindre og har gult på mindre end halvdelen af næbbet ved basis

Gråt? Så er det en ungfugl. Alle tre arter har grå unger, og næbfarven er lysegrå.

Knopsvane, Gentofte Sø. Foto: Heidi Quist

KORT NYT VERDEN

AF KARINA DEMUTH

▼ Balistær. Foto: Shutterstock

De unge fører i problemløsning og mod

En ny undersøgelse af hvordan fugle oplever neofobi, frygten for nye ting, peger på, at voksne fugle generelt er mere neofobiske end unge. Undersøgelsen viser samtidig, at de fugle, der hurtigt rører ved mad placeret ved siden af et nyt objekt, også er de hurtigste til problemløsningsopgaver.

Forskerne, der har offentliggjort deres resultat i tidskriftet Royal Society Open Science, har i deres undersøgelse studeret den kritisk truede endemiske art balistær *Leucopsar rothschildi*, hvoraf der er færre end 50, der lever i naturen. Som en del af bevarelsen af fuglen har man opdrættet næsten 1.000 fugle i forskellige zoologiske haver, og undersøgelsen tyder på, at fuglene vil klare en udsætning bedre og være mere tilpasningsdygtige, hvis de udsættes i en ung alder. KD/Kilde: Rare Bird Alert. 2022 #30.

Klimaændringer giver blisgås medvind om vinteren

Bestanden af blisgæs, som holder vinter i Nordvesteuropa, er femdoblet i løbet af de seneste årtier. Et rekordstort antal blisgæs på op imod 20.000 individer har i vinteren 2021-2022 søgt føde i det grønne danske vinterlandskab.

”Omkring 1990 talte den bestand af blisgås, der holder vinter i Nordvesteuropa 200.000 - 300.000 individer. I dag er der over en million fugle. Særligt det seneste tiår har flokke af blisgæs i stigende omfang valgt at søge føde i Danmark i vinterhalvåret,” siger Jesper Madsen, gåseforsker, professor og leder af Center for Adaptiv Naturforvaltning, Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet.

Jagtfred og milde vintre er nogle af de faktorer, der forklarer den store fremgang. I Holland er gåsen totalfredet, og i Tyskland nedlægges der færre blisgæs end tidligere. /Jan Skriver

▼ Foto: Steen E. Jensen

▼ Skestork, Bygholm. Foto: Albert Steen-Hansen

Historisk EU-lov skal genoprette 20 procent natur i medlemslandene

▼ Sulekoloni, Bass Rock. Foto: Morten Frederiksen

Et hårdt år for sulerne

Verdens formentlig største koloni af suler på den 107 meter høje vulkanske klippeø Bass Rock i Nordsøen ud for Skotlands østkyst blev i løbet af sommeren hårdt angrebet af fugleinfluenza. Massedøden kunne blandt andet aflæses på den jyske vestkyst, hvor hundreder af døde voksne suler skyllede op på strandene.

“Det er meget voldsomt, det der skete i Skotlands sulekolonier. Ikke kun på Bass Rock, men også på St. Kilda i Atlanterhavet nordvest for Skotland og på Orkney- og Shetlandsøerne er store antal suler omkommet. Også kolonier på Færøerne og Island blev ramt, hvorimod sulernes sydligste ynglekolonier på Helgoland i Nordsøen ud for Tyskland og i Bretagne i Nordfrankrig tilsyneladende er gået fri af epidemien,” siger Morten Frederiksen, der er seniorforsker på Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet. “Det står endnu ikke klart, hvor mange suler der er døde under epidemien, men der er ikke tvivl om, at det vil tage mange år for bestanden at komme sig.” /Jan Skriver

Anmeldelse af døde fugle

Døde fugle i naturen kan indrapporteres direkte via smartphone ved hjælp af Fødevestyrelsens app 'FugleinfluenzaTip'. Hvis du vil fjerne en død fugl, f.eks. fra din have kan du selv bortskaffe den. Brug engangshandsker, eller saml den op med en plastikpose. Smid posen i skraldespanden sammen med den almindelige dagrenovation til forbrænding.

En bindende aftale for genopretning af EU's trængte natur blev i juni fremlagt i et historisk udspil fra EU-Kommissionen, der foreslår, at EU's medlemslande skal forpligte sig til at genoprette natur i 20 procent af EU's areal på land og i havet.

“Det er et rigtig godt forsøg på at vende den negative udvikling for biodiversiteten. Derfor er det vores inderligste opfordring, at parlamentet og ministerrådet støtter udspillet og får styrket de svagheder, der stadig er,” lyder det fra BirdLife Europa og Centralasien.

Udspillet om genopretning af natur i EU er den mest omfattende lov om biodiversitet i EU siden 1992, hvor EU's habitatdirektiv blev vedtaget. /Anton Lihn.

Birdlife International 100 år

BirdLife-partnere fra hele verden var i september samlet til verdenskongres om naturbevarelse og fejring af 100 års samarbejde for naturen. Og sejrene er mange.

Blandt andet kunne Patricia Zurita, CEO for BirdLife International, i åbningstalen fremhæve, at 2.000 naturområder, som er særlig vigtige for fugle (Important Bird Areas forkortet IBAs), er under beskyttelse, herunder to millioner hektar regnskov. Imens har 726 globalt truede fuglearter fået gavn af en fælles forvaltningsindsats på tværs af partnere.

Samtidig er det lykkedes for partnerskabet at få et havområde på størrelse med Frankrig anerkendt som internationalt beskyttet. Havområdet, som dækker mere end 600.000 km², er et vigtigt fourageringsområde og benyttes af op mod fem million fugle årligt.

Der blev også kigget fremad, og partnerskabets 10-årige strategi blev fremlagt. BirdLife International vil de næste år have fokus på den eskalerende klima- og biodiversitetskrisen og blandt andet fokusere på at give naturen mere plads og gøre både landbrug og fiskeri mere bæredygtigt. /Toke Nyborg

MERE SKOV

OG MINDRE CO₂

AF DR.SCIENT. HANS MELTOFTE, MEDLEM AF DOF'S HOVEDBESTYRELSE OG
FORMAND FOR FORENINGENS NATURPOLITISKE UDVALG

DOF's Klima- og Biodiversitetsfond har igen støttet nye opkøb af værdifulde skovområder i Ecuador. Det har kun været muligt på grund af de mange bidrag fra blandt andet foreningens medlemmer.

STØT OPKØB AF DEGRADERET SKOV

Alle kan kompensere deres CO₂-udslip gennem DOF's Klima- og Biodiversitetsfond. Beløbene for strømforbrug, bilkørsel, boligopvarmning og flyrejser fremgår af DOF's hjemmeside stoet.dof.dk/klimafond, hvor muligheden for skattefradrag også fremgår. Læs mere om reservaterne i artiklen *På fugleeventyr i Ecuador* i nr. 3-22 af Fugle og Natur.

Det er sådanne ryddede områder, DOF støtter opkøb af, så de kan gro til og optage CO₂ undervejs.
Foto: Alex Rosendahl.

Den brednæbbede motmot (broad-billed motmot) er en af de eksotiske tropfugle i Jocotocos reservater. Foto: F. Sornoza

Den uforlignelige kolibri, trådtoppet thornhale (wire-crested thorn-tail) findes kun langs Andesbjergenes østskråning i mellem 500 og 1600 m højde. Under kurtiseringen svirrer hannen om hunnen med rejst top og spredte spidse blå halefjer. Foto: F. Sornoza

Amazonetrogonens (Amazonian trogon) kraftige og gjaldende sang er en udpræget eksotisk lyd. Foto: F. Sornoza

Den røde klippehane (Andean cock-of-the-rock) er en bjergfugl, de fleste har hørt om. Tidligt om morgenen er hannerne et spektakulært skue på spillepladsen, hvor de spreder vingerne under højlydt kald. Foto F. Sornoza

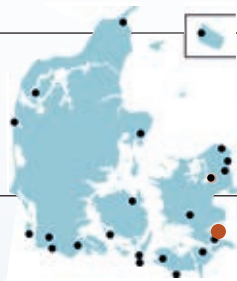
Med yderligere godt 700.000 kr. indbetalt af DOF-medlemmer, foreningen selv, DOF Travel og andre, der ønsker at kompensere for deres CO₂-udslip, har DOF valgt at støtte opkøb af nye skovområder i Ecuador. Det gør det muligt, at de degraderede skovområder kan gro til igen og herunder optage omkring fem ton CO₂ pr. hektar pr. år, samtidig med, at naturen genoprettes i nogle af de områder i verden, hvor der er allerflest truede fuglearter.

Et af disse opkøb på 210 hektar er netop afsluttet. Området ejes nu af Jocotoco Conservation Foundation, som svarer til vores Fugleværnsfond, og det ligger på østsiden af Andesbjergene i forbindelse med Narupa Reserve nær Sumaco-vulkanen. Dette område har verdens højeste artsdiversitet af fugle, dvs. ca. 890 ynglefuglearter langs hele højdegradienten fra lavland til vulkanens top, inklusive mange endemiske arter. Man kan derfor dårligt finde en lokalitet på hele jordkloden med en højere biodiversitet end Narupa Reserve.

DOF BirdLife har siden 2011 støttet Jocotoco Conservation Foundation med sammenlagt mere end 2,8 mio. kroner til opkøb af degraderet bjergskov. Fonden ejer nu 15 reservater i Ecuador og støttes foruden DOF af en lang række internationale donorer. To af disse donorer, Rainforest Trust og March Conservation har som princip at fordoble de beløb, som Jocotoco selv kan rejse, så DOF's støtte bliver på denne måde dobbelt op som ren bonus på vores bevillinger.

Området binder flere allerede beskyttede områder sammen, så vi opnår det tredje af Klima- og Biodiversitetsfondens formål, nemlig at gøre naturen mere robust overfor de kommende klimaændringer.

Det andet område, som DOF har bevilget støtte til opkøb i, har vi tidligere bevilget 570.000 kroner til, så Ecuadors BirdLife-partner, Aves y Conservación har kunnet opkøbe 78 hektar. Her er man i gang med at opkøbe yderligere 90 hektar bl.a. med støtte fra DOF. ●

Velkommen til 'Fugleriget'

I denne serie besøger vi Fugleværnsfondens 23 naturreservater og er nu nået til Ægholm, der er en lille ø mellem Møn og Sjælland.

DET FØRSTE ÆG I KURVEN

TEKST OG FOTO: ALLAN GUDIO NIELSEN

Retter du kikkerten mod **Ægholm**, ser du ikke alene det allerførste naturreservat, som er opkøbt af en privat naturfond i Danmark. Du ser også en lille, ubeboet ø med vild natur, som har stor betydning for flere kolonirugende kystfugle.

Nord for Nyord ligger den lange og smalle ø Ægholm, som i 1969 blev købt som Fugleværnsfondens første reservat. Med sine cirka to hektar er Ægholm kun på størrelse med to fodboldbaner, så man kan vel roligt sige, at købet var en lidt ydmyg start på Fugleværnsfonden.

Men det var det første æg i kurven og desuden det første opkøb af en privat naturfond herhjemme. To år senere købte Fugleværnsfonden de første 19 hektar strandenge på Nyord Enge samt Gulstav Mose på Langeland. Nu var vi for alvor i gang.

Et eftertragtet ynglested

Ægholm og nabooerne ved Sækkesand, som ligger lige øst for Ægholm, er opstået af eroderet materiale fra Møns Klint, som er

blevet ført med havstrømmen langs nordkysten af Møn. Sandede, ubeboede små øer som Ægholm er eftertragtede ynglesteder for en lang række arter af kolonirugende kystfugle.

På Ægholm har især skarven været fast inventar i mange år, og antallet af ynglende skarver svinger mellem 400 og 800 par. De mange skarver deler pladsen med sølvmåge, svartbag og knopsvane. Sækkesand, der i de senere år er vokset betydeligt med hele seks nye større øer, har i mange år huset en lille koloni rovterner. Året rundt opholder der sig et stort antal vandfugle i det lave vand omkring øerne. Og kan du ikke lige finde en havørn fra fugletårnet på Nyord Enge, så prøv at rette kikkerten mod Ægholm og Sækkesand – den er næsten sikker hver gang. ●

En af de cirka 75 kolonier af skarver i Danmark holder fast til på Ægholm. Danmarks lavvandede marine miljø med fjorde, bredninger, bæltter og småøer passer godt til denne fiskeædende fugl, og i Danmark huser vi da også en betydelig del af den europæiske bestand.

FAKTA

Ægholm er en del af Natura 2000-område nr. 168: Havet og Kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund og er også beskyttet som Ramsarområde, EU-habitatområde, Fuglebeskyttelsesområde og desuden en del af Ulfhale/Nyord Vildtreservat. Og så er Ægholm et af Danmarks få videnskabelige reservater. Det betyder blandt andet, at der er adgangsforsbud hele året på Ægholm, og at sejlads kun er tilladt ind til en afstand af 50 meter fra øen.

DOF BORNHOLM

KONTAKT

Formand: Jens Christensen
bornholm@dof.dk
dof-bornholm.dk

TURE

Ture den første søn, hver måned kl. 10. P-plads ved Koldekilde/Segenvej/Almindingsvej i Almindingen. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Kratluskertur og trækgæster lør. 12/11 kl. 8.30. P-plads ud for adressen Ved Stranden 4, 3740 Svaneke. Vi går fra Svaneke fyr mod Grisby og retur. Turen er også for øens Ørneklubmedlemmer. Turledere: Otto, Carit, Alfred, Marius, Louis og Sune (tlf. 51902142).

Fugletur og julehygge søn. 11/12 kl. 10. Hasle Røgeri, Søndre Bæk 20, 3790 Hasle. Vi slutter med gløgg og æbleskiver i Hvide Hus. Turledere: Kell Olsen (tlf. 23242008), Karsten Rasmussen og Ida Olsen.

Vinterkystfugletælling lør. 14/1 og søn 15/1. Kontakt: Hanne Tøttrup (tlf. 20270158).

Godnat til kærhøgene i Ølene lør. 21/1 kl. 14-16.30. Pedersker Jagtbytte, Ølenevej 42 J, 3720 Aakirkeby. Vi går ind til fugletårnet i den sydlige del af Ølene. Turledere: Henriette Tøttrup Hansen (tlf. 24605089) og Alfred Tøttrup Hansen.

DOF KØBENHAVN

KONTAKT

Formand: Ingelise Aarøe Petersen
kbh.kontakt@dof.dk
doftravel.dk

Se mere om DOF Travel:
Småture - www.doftravel.dk/småture
Busture - www.doftravel.dk/ture/busogweekend
Fuglerejser - www.doftravel.dk/allerejser

DOF Kbh. planlægger en række foredrag og caféaftener i løbet af vinteren. Hold jer orienterede via www.dofkbh.dk og Facebook.

DOF KØBENHAVN - GRÅGÆSSENE

KONTAKT

Jan Chr. Møllerup
f.mollerup@mail.dk
Tlf. 40 50 84 87
dofkbh.dk/lokalafdelingen/seniorudvalget

Specielt for
SENIORER

Turledere:

Bjarne Andersen tlf. 40 55 23 14
Joan Klausen tlf. 51 92 88 36
Ib Sørensen tlf. 40 29 97 10
Flemming Kragh Hansen tlf. 40 20 03 45

MØDER

Naturfotos i særklasse v. Per Finn Nielsen ons. 9/11 kl. 13-15.
Kulturstationen Vanløse, entre 30 kr.

Vejlerne - et af Nordeuropas vigtigste vådområder v. Henrik Haaning Nielsen ons. 7/12 kl. 13-15.
Kulturstationen Vanløse, entre 30 kr.

Vadehavet - natur i verdensklasse v. John Frikke ons. 11/1 kl. 13-15.
Kulturstationen Vanløse, entre 30 kr.

DOF's nye feltprojekt v. Thomas Vikstrøm ons. 8/2 kl. 13-15.
Kulturstationen Vanløse, entre 30 kr.

TURE

Tur i egne biler til Pøleåens Søer ons. 16/11 kl. 10-14. Nejedede Vesterskov.

Bustur til Tystrup Bavelse og Tissø ons. 30/11 kl. 7-17. Ballerup Rådhus og opsamling ved 31A. Indbetalt kr. 300 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF Kbh Seniorudvalget senest 1/10. Efter 1/11 kan du forhøre dig om restpladser hos Jan Chr. Møllerup (tlf. 40508487).

Juletur i egne biler til Præstesø ons. 14/12 kl. 10-14. Naturstøttepunkt Hjortøgaard, Sandet på den gamle Flyvestation Værløse. Vi går først en tur rundt om Præstesø. Derefter tænder vi op og hygger med de medbragte godter.

Tur i egne biler til Mølleåen ons. 4/1 kl. 10-13. P-pladsen bag Rådvad Kro.

Bustur til Sydsjælland ons. 25/1 kl. 8-18. Ballerup Rådhus og opsamling ved 31A. Indbetalt kr. 290 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF Kbh, Seniorudvalget senest 1/11. Efter 1/12 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup (tlf. 40508487).

Bustur til Skåne man. 27/2 til ons. 1/3 kl. 7. Ballerup Rådhus og opsamling ved Tårnby Station. Vi bor på Skåne Tranås med fuld forplejning og linned til kr. 2.600 i delt dobbeltværelse. Begrænset antal enkeltværelser med fælles bad og toilet til en merpris på kr. 300. Indbetalt beløbet på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF Kbh, Seniorudvalget senest 1/1. Efter 1/2 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup (tlf. 40508487).

ROSKILDE

KONTAKT

dof-roskilde.dk

MØDER

Arktisk Fugleliv af Henrik Haaning Nielsen ons. 23/11 kl. 19-21. Byens Hus, Stændertorvet. Lokale: 'Under gulvtæppet'. Henrik har siden 2012 arbejdet med fugle og natur i Arktis. Tilmelding: Per Frydenlund (tlf. 22548313, perfrydenlundn@gmail.com) senest 20/11.

DOF KØGE

KONTAKT

dofkoegedk

MØDER

Billedaften medio okt. kl. 19-21. Kom og vis dine fuglebilleder. Endelig dato og mødested kommer på hjemmesiden.

Zambia og Zimbabwe v. Stig Jensen medio nov. kl. 19-21. Endelig dato og mødested kommer på hjemmesiden.

Fuglefotografering i haven v. Ole Pedersen sidst i jan. kl. 19-21. Endelig dato og mødested kommer på hjemmesiden.

TURE

Skovhusvænge lør. 26/11 kl. 10-12. P-plads, Yderholm Ringstedvej. Er Vandstæren kommet? Turleder: Gitte Kruse (tlf. 23467922).

Køge Sønakke ons. 28/12 kl. 10-13. P-plads, Magleby Strand. Drej af mod Gjorslev Savværk i Magleby og følg skiltene fra savværket til stranden. Turleder; Søren Mygind (tlf. 22354550).

Vestsjælland lør. 28/1 kl. 8-16. Ølby station ved Føtex. Første stop Halskov Odde. Turleder: Allan Kruse (tlf. 42454219).

Ørnetur til Skåne lør. 4/2 kl. 7.35-19. Bus fra Ølby Station. Tilmelding foretages ved senest 18/1 at indbetale 500 kr. pr. person til konto 8401-5443306 mærket med navn og email. Hjemmeboende børn i selskab med forældre 125 kr. Turleder Søren Mygind (tlf. 22354550). Husk Pas.

Ørnetur på Sydsjælland lør. 25/2 kl. 8-16. Herfølge Station. Vi kører til Enø, Vejlø, Avnø og evt. Præstø. Tilmelding nødvendig. Turleder Henning Skjelborg (tlf. 20714434).

DOF NORDSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: John Hansen
formand@dofnordsj.dk
Tlf. 22 29 52 42
dofnordsj.dk

MØDER

Generalforsamling lør. 28/1 kl. 13.
Nødebo Kro. Vi starter med en fugletur og efterfølgende generalforsamling. Vi serverer en besked en frokost, så tilmelding er nødvendig. Nærmere program og besked om tilmelding findes på vores hjemmeside. Evt. forslag skal efter vedtægterne være bestyrelsen i hænde 3 uger før generalforsamlingen.

DOF VESTSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: Morten Jensen
Tlf. 21 25 87 42
dofvsj.dk

Se ture:

dof.dk/oplev-fuglene/ture-og-aktiviteter

DOF STORSTRØM

KONTAKT

Formand: Bo Kayser
Tlf. 51 34 62 78
kontakt@dofstor.dk
dofstor.dk

MØDER

Stor Skallesluger Projektet v. Michael Thelander tors. 3/11 kl. 19-22.
Sofieskolen i lokale F 006. Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Julemøde med billeder fra Slam-bassinerne i Nykøbing tors. 1/12 kl. 19-22. Sofieskolen i lokale F 006. Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Kontakt Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

DOF FYN

KONTAKT

Formand: Henrik Kalckar Hansen
Tlf. 30 70 90 38
kalckar@webspeed.dk
dofsyn.dk

TURE

Vadehavet søn. 20/11. Tilmelding til turleder Michael Mosebo Jensen, som meddeler mødested og -tid.

Langtur til ? søn. 29/1. Tilmelding til turleder Michael Mosebo Jensen, som meddeler mødested og -tid.

Stige Ø søn. 5/2 kl. 8. P-pladsen ved Sortehusene. Tilmelding til turleder Henrik Kingo Andersen (tlf. 28603392).

Firtalsstranden og Ølund søn. 19/2 kl. 8. P-plads ved Firtalsstranden. Tilmelding til turleder Henrik Kingo Andersen (tlf. 28603392).

DOF SØNDERJYLLAND

KONTAKT

Formand: Gert Fahlberg
gert.fahlberg@bbbsyd.dk
dof-syd.dk

TURE

Formiddagstur til Gråsten Søerne tors. 10/11 kl. 9-11:30. P-plads ved Slotshaven. Turleder: Lars P. Hansen (tlf. 40876244).

Kelstrup Plantage søn. 13/11 kl. 10-12:30. U-formet p-plads ved Stokkebrovej. Turleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

Formiddagstur til Sandbjerg Møllesø søn. 20/11 kl. 9-11:30. Ved slottets p-plads. Turleder: Gabor Graehn (tlf. 42720440).

Kruså Møllesø søn. 4/12 kl. 10-12. Forsamlingshusets p-plads. Turleder: Lars P. Hansen (tlf. 40876244).

Kværs Granskov søn. 11/12 kl. 10-12:30. P-plads ved skovens NØ-ende på Kværs/Søgård vejen. Da der er årets sidste tur, vil vi om muligt servere gløgg og æbleskiver ved turens slutning. Turleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

DOF SYDVESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Karin Gustausen
Tlf. 28 25 87 86
kgustausen@gmail.com
dofsydvest.dk

Ture:

Kim Mogensen
Tlf. 40592244, kim.mogensen@mvpb.net

MØDER

Foredrag v. Henrik Haaning Nielsen ons. 30/11 kl. 19-21. Mødelokale 1. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

Jubilæumsarrangement fre. 20/1 kl. 18. Restaurant Sydvesten, Fiskerihavnsgade 6, 6700 Esbjerg. DOF Sydvestjylland fejrer 50-års jubilæum med en middag, hvor alle medlemmer er velkomne. Aftenen byder på foredrag af nogle af de aktører, der har præget de 50 år. Tilmelding senest 5/1 til: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

Generalforsamling tirs. 21/2 kl. 19. Mødelokale 1. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg Forslag skal fremsættes skriftlig og begrundet overfor bestyrelsen senest 3 uger før mødets afholdelse. Den samlede dagsorden med indkomne forslag offentliggøres i et af lokalafdelingens medier senest to uger før. Bent Jakobsen, leder af Blåvand Fuglestation aflægger beretning om Blåvand Fuglestation efter generalforsamlingen. Kontaktperson: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

TURE

Grænselandet ved Tønder lør. 3/12 kl. 8. P-plads overfor Skovgrillen, Plantagevej 22, 6760 Ribe. Tilmelding senest 1/12 kl. 18 til Per Fabricius (tlf. 20830758, Fabrik.ugle@gmail.com) og Kim Mogensen. Husk pas.

Munkesø, Gram Storskov og Ravneovernatning ved Vraa Plantage lør. 14/1 kl. 9. P-plads ved Nørregade 9, 6700 Esbjerg. Opsamling kl. 9:30 ved p-plads overfor Skovgrillen, Plantagevej 22, 6760 Ribe. Tilmelding senest 12/1 kl. 18 til Niels Knudsen (tlf. 40951537, nk@esenet.dk) og Per Fabricius.

Nybegyndertur - cykeltur ved Esbjerg Havn lør. 4/2 kl. 10. P-plads ved De Hvide Mænd i Esbjerg. Tilmelding senest 2/2 kl. 18 til Niels Knudsen (tlf. 40951537, nk@esenet.dk).

DOF SYDØSTJYLLAND

KONTAKT

dof-sydstjylland.dk

MØDER

Fugle i øjenhøjde tors. 3/11 kl. 19. Vejle bibliotek, Willy Sørensens Pl. 1, 7100 Vejle. Foredrag om fuglenes syn ved øjenlæge Kim Frost. Kontakt: Conny Brokholm (conny.brokholm@mail.dk).

Havørnen man. 14/11 kl. 19. Vejle bibliotek, Willy Sørensens Pl. 1, 7100 Vejle. Kim Skelmosse fortæller om havørnen. Kontakt: Conny Brokholm (conny.brokholm@mail.dk).

Julemøde ons. 7/12 kl. 19. KUC Kolding, Ågade 27, 6000 Kolding. Vis dine billeder, videoer eller historier fra 2022 eller mød bare op til julehygge. DOF Sydøstjylland giver kaffe/te, æbleskiver og julegodter. Hvis du vil vise billeder, må du gerne give besked til (tlf. 24498504, conny.brokholm@mail.dk).

■ TURE

Dons Nørresø lør. 12/11 kl. 13. P-plads ved Vester Nebel Kirke, Koldingvej 45A, 6040 Egtved. Turlleder: Nina Rosendahl Larsen (tlf. 22913629).

Lammesøområdet, Ølund og Firtalsstranden ons. 23/11 kl. 10-13. P-plads Lammesøvej, 5450 Otterup. Turlleder Marianne Fock tlf. 30270948).

Klostermølle ons. 14/12 kl. 10-13. P-plads på Klostermøllevej overfor møllen. Turlleder Peter Damgaard (tlf. 21565442).

Den Genfundne Bro og Vestbirkværerne søn. 8/1 kl. 9. P-plads på Vestbirkvej i forlængelse af Søvejen. Turlleder, Peter Damgaard (tlf. 21565442).

Bygholm Park ons. 18/1 kl. 9-12. P-plads med indkørsel fra Bygholm Parkvej. Turlleder: Lene Gredal (tlf. 22515568).

DOF VESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Lars Holm Hansen
Tlf. 22 96 13 17
formand@dofvestjylland.dk
dofvestjylland.dk

Ture:

Poul Krag
Tlf. 22 36 02 36
poulkrag@tdcadsl.dk

■ MØDER

Årets ornitologiske oplevelser man. 5/12 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, 7490 Aulum.

Generalforsamling tirs. 24/1 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, 7490 Aulum. Dagsorden ifølge vedtægterne, der kan ses på lokalafdelingens hjemmeside. Evt. forslag skal fremsættes skriftligt og begrundet over for bestyrelsen senest 3 uger forud for mødets afholdelse. Senest 14 dage før generalforsamlingen skal den endelige dagsorden publiceres på hjemmesiden.

■ TURE

Vinterfugle i Vestjylland lør. 14/1 kl. 9. MENY-købmanden i Søndervig. Turlleder: Peter Leth Olsen (tlf. 27514909, peterletholsen@hotmail.com).

DOF VESTJYLLAND - GRÅSPURVENE

KONTAKT

Peder J. Pedersen
Tlf. 23 67 88 75
seniorture@dofvestjylland.dk

Specielt for SENIORER

■ MØDER

Julemøde man. 5/12 kl. 10-13. Hos Leif Novrup, Baunebakken 8, Sevel, 7830 Vinderup. Vi snakker om fugleoplevelser og året, der går på held. Herefter kører vi til Geddal eller Rettrup Kær. Medbring kaffe/the. Foreningen giver et rundstykke. Tilmelding senest 4 /12 kl. 20 til Leif Novrup (tlf. 23315601, leifnovrup@pc.dk)

■ TURE

Skjern Enge ons. 16/11 kl. 10-14. Det store fugletårn ved Hestholm Sø på Skjernåvej/Lønborgvej. Vi kører rundt i området og besøger flere fugletårne og udsigtspunkter. Turlleder: Leif Novrup (tlf. 97448301, 23315601, leifnovrup@pc.dk).

DOF ØSTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Ole Bøgh Vinther
Tlf. 25 15 23 25
olebvinther@gmail.com
dofoj.dk

■ MØDER

Forårstrækket fra syd ved Texas USA tirs. 29/11 kl. 19.30. Med en række billeder og videoklip viser Christian A. Jensen hvad der kan opleves. Naturhistorisk Museum, Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C. Bio-X Natur lokalet, indgang fra Ole Worms Allé.

Julemøde tirs. 6/12 kl. 19.30. DOF Østjylland holder denne aften sit traditionelle julemøde. Naturhistorisk Museum, Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C. Bio-X Natur lokalet, indgang fra Ole Worms Allé.

Rød glente i Østjylland tors. 19/1 kl. 19.30. Der fokuseres på indvandring og bestandsudvikling hos rød glente i

Østjylland frem til i dag. Naturhistorisk Museum, Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C. Bio-X Natur lokalet, indgang fra Ole Worms Allé.

Generalforsamling, februar 2023.

Endelig dato endnu ikke fastlagt. Følg med på dofoj.dk og dof.dk -> aktiviteter med DOF.

■ TURE

Alketræk ved Fornæs lør. 12/11 kl. 9-13. P-plads ved Fornæs Fyr, Fornæsvej, Grenå. Turlleder: Niels Kristian Bech Jensen (tlf. 29829371).

Juletur i Paradiset ons. 10/12 kl. 10-13. P-plads P13 ved Sønderskovvej, 8600 Silkeborg. En juleferietur for børn, deres forældre/bedsteforældre og begyndere. Vi går en tur rundt i Sønderskov, ved Slænsø og Borre Sø for at finde jule-fugle. Turlleder: Simon Iversen (tlf. 93961991).

DOF ØSTJYLLAND - GRÅKRAGERNE

KONTAKT

dofoj.dk/graakragerne

Specielt for SENIORER

■ TURE

Vilsted Sø ons. 16/11 kl. 10-15. P-plads ved Sjørupvej, 9670 Løgstør.

Hornbæk og Vorup Enge tors. 8/12 kl. 10-15. P-plads ved Randers Naturcenter. Gråkragerne traditionelle decembertur er også i år henlagt til Hornbæk og Vorup Enge.

Årslev Engsø, tirs. 10/1 kl. 10-15. Den østligste p-plads ved Skibbyvej, ved Skibbyvej nr. 33, 8220 Brabrand.

Kalø Slotshalvø og Følle Bund man. 13/2 kl. 10-15. Molsvej, 8410 Rønde. P-plads på vestsiden af Molsvej (modsat Bregnet Kirke).

DOF ØSTJYLLAND - FUGLEPIGERNE

KONTAKT

fugle piger.wordpress.com

Specielt for KVINDER

■ TURE

Geddal Enge - Sønderlem Vig lør. 5/11 kl. 14-17.30. P-plads overfor Geddalvej 58, 7830 Vinderup. Vi satser på at se sort sol. Turledere Rikke Rørbech (tlf. 22249850) og Karen Sander Jensen (tlf. 61265522).

Klostermølle lør. 10/12 kl. 9-12.

P-plads ved den røde lade på Klostermøllevvej. Kl. 12, spiser vi med-bragt mad og drikker gløgg.

Pop up tur lør. 14/1 kl. 10-15.

Mødested oplyses senere.

Pop up tur søn. 19/2 kl. 10-15.

Mødested oplyses senere.

DOF NORDVESTJYLLAND**KONTAKT**

Formand: Martin Høj Hansen
Tlf. 87 51 41 52
martin.hoj.hansen@gmail.com
dof-nordvestjylland.dk

Ture:

Anni Stub
Tlf. 21 47 96 81, anni@stub.dk

MØDER**Julemøde på Søndermølle lør. 26/11 kl.**

18-22. Vinkelvej 40 i Viborg. Foreningen byder på en hyggelig aften med en let anretning og kaffe, og Jakob Barkholt vil fortælle om en tur fra Svalbard til Danmarkshavn. Tilmelding til (tlf. 21479681, anni@stub.dk) senest 21/11.

Duehøgen v. Jan Tøttrup man. 16/1 kl. 19-21. Skive Bibliotek, Østergade 2, 7800 Skive.

En fuglevenlig have v. Mette Hesselholt Henne Hansen tirs. 31/1 kl. 19-21. Viborg Bibliotek, Vesterbrogade 15, 8800 Viborg. Billetter bestilles på Viborg Bibliotek. Pris kr. 50.

Generalforsamling lør. 25/2 kl. 13-17. Søndermølle, Vinkelvej 40, 8800 Viborg. Efter en let frokost afholdes generalforsamlingen med dagsorden ifølge vedtægterne.

TURE

Rundt om Viborg Sønder søn. 13/11 kl. 10-12.30. Golfhotellet. Velegnet for alle, der vil kende mere til fuglene og deres liv – også for børn og unge. Turledere: Thomas Thelle (tlf. 60950450), Villy Lauridsen (tlf. 29436803) og Lars Mogensen (tlf. 31951805).

Hald Sø søn. 4/12 kl. 9-12. P-plads ved Naturskolen, Ravnsbjergvej 71, 8800 Viborg. Turleder: Thomas Thelle (tlf. 60950450).

Rundt om Viborg Sønder søn. 11/12 kl. 10-12.30. Golfhotellet. Velegnet for alle, der vil kende mere til fuglene og deres liv – også for børn

og unge. Turledere: Thomas Thelle (tlf. 60950450), Villy Lauridsen (tlf. 29436803) og Lars Mogensen (tlf. 31951805).

Hvor mange sortgrå ryler overvintrer i Nordvestjylland? lør. 7/1. Tidspunkt og mødested vil fremgå på hjemmesiden. Tilmelding til Henrik Haaning Nielsen (haanings@gmail.com) senest 20/12.

Nytårsturen til Agger Tange søn. 8/1 kl. 9-13. P-plads ved færgelejet (Svanholmhus). Turledere: Christian Bøggild (tlf. 51864888) og Jan Skjoldborg Kristensen (tlf. 53611429).

Rundt om Viborg Sønder søn. 8/1 kl. 10-12.30. Golfhotellet. Velegnet for alle, der vil kende mere til fuglene og deres liv – også for børn og unge. Turledere: Thomas Thelle (tlf. 60950450), Villy Lauridsen (tlf. 29436803) og Lars Mogensen (tlf. 31951805).

Geddal Enge søn. 22/1 kl. 9-12. P-plads ved Geddal Enge, Geddalvej 58-60, 7830 Vinderup. Turleder: Casper Pedersen (tlf. 23264313).

Rundt om Hjarbæk Fjord lør. 28/1 kl. 9-12. P-plads ved østsiden af Virksund-dæmningen, Skivevej 2, 8832 Virksund. Turleder: Stinne Aastrup (tlf. 23302777).

PÅ TUR MED DOF TRAVEL

FUGLEREJSER MED INDHOLD

Se de ledige pladser på fuglerejserne til:
Antarktis , Bulgarien,
Chile, Nepal og New
England (USA) i 2023

WWW.DOFTRAVEL.DK

FUGLEREJSER OVER HELE VERDEN MED KVALIFICEREDE OG ERFARNE LEDERE

Rundt om Viborg Søndersø søn. 12/2 kl. 10-12.30. Golfhotellet. Velegnet for alle, der vil kende mere til fuglene og deres liv – også for børn og unge. Turledere: Thomas Thelle (tlf. 60950450), Villy Lauridsen (tlf. 29436803) og Lars Mogensen (tlf. 31951805).

Ørneklubben / Fugletur i Viborg i vinterferien for børn, bedsteforældre og andre interesserede man. 13/2 kl. 10-12. P-pladsen ved Golfhotellet. Hans Tausens Alle 2, 8800 Viborg. Turleder: Michael Winter (tlf. 60898039).

Ørneklubben / Fugletur i Skive i vinterferien for børn, bedsteforældre og andre interesserede man. 13/2 kl. 10-12. P-plads ved Hotel Strandtangen, Strandvejen 24, 7800 Skive. Turleder: Brian Jakobsen (tlf. 51258555).

Ugletur i Ø Bakker søn. 19/2 kl. 19-21. P-plads i den østlige ende af Ø Bakker. Drej til venstre ad Granstien i Øby og fortsæt 200 meter til p-pladsen. Alle er velkomne. Turleder: Lars Mogensen (tlf. 31951805).

DOF NORDVESTJYLLAND - GRÅMEJSERNE

Specielt for SENIORER

KONTAKT

Web: dof-nordvestjylland.dk/kategori/gramejse

DOF NORDJYLLAND

KONTAKT

Formand: Peter Lund Kristensen
Tlf. 21 46 10 81
dofnord.dk

DOF NORDJYLLAND - GRÅMEJSEERNORD

KONTAKT

Poul Erik Sperling
Tlf. 20 28 44 05,
pes@vildtfarmnord.dk

Specielt for SENIORER

Svend Erik Mikkelsen
Tlf. 60 60 73 61, svemik45@hotmail.com

Peter Manstrup
Tlf. 20 54 01 20, p.manstrup@gmail.com

dofnord.dk/gramejserne

MØDER

Gåsestemmer ved Svend Erik Mikkelsen

ons. 1/11 kl. 10.30-11.30. Vi fortsætter med at tage aktuelle fuglestemmer og andre naturemner i småbidder koblet med bibliotekets åbningsformiddage. Der er gåsetur dagen efter.

Tur til USA v. Henrik Christoffersen tors. 10/11 kl. 14-16. Golfhuset, Borgmester Jørgensensvej 11, Aalborg. Henrik vil fortælle om sit besøg hos en familie med fugleinteresse fra Idaho.

TURE

Gåsetur i Bolle og Try Enge tors. 3/11 kl. 9-15. Rærup slambassiner. Turleder: Poul Erik Sperling og Svend Erik Mikkelsen.

Fugletur og julefrokost tors. 8/12 kl. 10. Den store p-plads i Lundby Bakker. Vi holder julefrokost og starter med en tur i Lundby Bakker og Krat. Vi tilstræber igen en personlig platte til en rimelig pris. Vi afholder et arrangement i forbindelse med frokosten og modtager gerne gode ideer til foråret turprogram. Tilmelding til Svend Erik Mikkelsen (svemik45@hotmail.com). Turledere: Peter Manstrup, Poul Erik Sperling, Svend Erik Mikkelsen.

Gravlev Ådal man. 23/1 kl. 10. P-plads lidt nord for Kousbækken i Rebild Bakker. Turledere: Poul Erik Sperling og Peter Manstrup.

Ture med Fugleværnsfonden

Fugleværnsfonden afholder mange spændende ture i fondens naturreservater over hele Danmark. Turene ledes af Fugleværnsfondens naturvejledere Allan Gudio Nielsen, Jørn Dyhrberg Larsen og dygtige ornitologer fra fondens frivillige arbejdsgrupper. Turene er gratis og for alle. Vi har kun få ture tilbage i 2022, men udkommer med ny turfolder først i 2023. Ses vi?

Nivå Bugt Strandenge (1)
Fugletur - onsdag 2. november kl.10

Vaserne (2)
Trækfugle - onsdag 2. november kl. 10

Gundsømagle Sø (3)
Fugletur - lørdag 5. november kl.10
Skægmejseland - lørdag 3. december kl. 10

Sydlangeland (10/11)
Tryggelev Nor: Åbent tårn - søndag 6. november kl. 13
Tryggelev Nor: Åbent tårn - søndag 4. december kl. 13
Gulstav Mose: Åbent tårn - søndag 6. november kl. 10
Gulstav Mose: Åbent tårn - søndag 4. december kl. 10

Foto: Dampap af Albert Steen-Hansen

Tjek www.fuglevaernsfonden.dk for mødested og yderligere info

Fugleværnsfonden

Vi giver Danmarks fugle en rig natur - følg med på

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

SWAROVSKI ATC/STC – NÅR HVERT ET GRAM TÆLLER!

Det nye teleskop ATC/STC fra Swarovski Optik er den perfekte nye ledsager til krævende aktivitet og lange ture. Med en længde på blot 258 mm og en vægt på kun 980 g bliver det næsten ikke mere let og kompakt.

Med den imponerende optik inkorporeret i dette kompakte design, giver Swarovski ATC/STC dig en utrolig høj optisk ydelse og et krystalklart billede. Udover den enestående kvalitetsoptik fra SWAROVISION i dette teleskop er den høje brugervenlighed en anden stor fordel. Den medfølgende halvskaal gør, at teleskopet kan placeres stabilt i hånden eller på en overflade selv uden stativ, og fokuserings- og zoomhjulet kan til enhver tid drejes uhindret.

Swarovski ATC/STC giver dig 17-40x forstørrelse og har et objektiv på 56 mm. Udover den traditionelle grønne farve fås Swarovski ATC (angled version) også i "Burnt Orange".

Pris fra kr. 16.500,-

Medlemspris fra kr. 15.675,-

SWAROVSKI
OPTIK

Vedersø - 4 personer. Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m². Naturgrund, ugenert, indhegnet, m. udsigtshøj. Udsigt til klitterne 2 km. og fredede strandenge. Stort fugletræk mulighed for at se "lille" sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre sø 800 m. væk. Ynglende tårnfalken i haven. Rigt fugleliv. Ugepris: 3000 kr. Inkl. rengøring. En person 1500 kr. + rengøring 300 kr. minus juni, juli, august, samt helligdage. Pris pr. døgn for 2 person 450 kr. + rengøring 300 kr. For 1 person 225 kr. + rengøring 300 kr. Hund er velkommen. **Henv. Anette Schmidt: 22550600.**

Mikadofasan, Taiwan.

Fuglerejser med dansk rejseleder.
Senegal 28/12 2022 – 14/1 2023 . Quail-plover, Arabisk Trappe, Krokodillevogter.
Colombia 18/11 – 3/12 2023. Endemer, foderpladser med Ant Pittaer, Kolibrier mv. Forlængelse til Amazonas (til 9/12).
Goa 7/1 – 20/1 2024. Den klassiske tur inkl. Backwoods. **Cuba** 10/2 – 23/2 2024. 28 endemer, Amr. Vintergæster.
Taiwan 14/4 – 27/4 2024. 31 endemer, Fairy Pitta, Black-faced Spoonbill. Pelagic med Short-tailed Albatros. Små grupper, altid lokale fugleguidere. Rejseledere Tina og Mads Elley, Erik Groth-Andersen. Teknisk arrangør svenske Fågelguidning AB. Meget mere om rejserne og rejsegaranti mv: fagelguidning.se. Ring gerne til **Mads 30251715**.

Krokodillevogter ser vi også i Senegal.

Senegal – nytår og nye fugle! 28 dec 2022 – 14 jan 2023. Turleder Mads Elley. Floder og søer, skov og halvørken. Senegal har det hele. Gode hoteller, god mad (Senegal er tidl. fransk koloni). Dansk rejseleder og Senegals bedste fugleguide. Specialiteter som Golden Nightjar, Cricket Warbler, Arabian Bustard, Quail-plover, Mali Firefinch, White-crested Tiger Heron, Finfoot, Adamawa Turtle Dove, og tusinder Scissor-tailed Kite på natterast. Mange Biædere, Isfugle mmm. Gode fotomuligheder undervejs. En tur for begyndere såvel som hardcore listere. Få ledige pladser. **Info: www.fagelguidning.se eller madselley@gmail.com.**

V. Vedsted - Vadehavet. Hyggeligt, stråetækt nyistandsat helårshus, 400 m fra Nationalparken. Enkelt indrettet, 6 senge + 2 madrasser, tre soverum. Fremragende internet. Pris pr. uge 1-26 og 34-52: 2800 + forbrug 1100 kr. Pris pr. uge 27-33: 3500 kr. + forbrug 1100 kr. Weekend: 1500 kr. + forbrug 400 kr. En hverdagsnat (ikke weekend) 650 kr. inkl. forbrug. **Se vvedsted123.123hjemmeside.dk eller henv. karennitschke@gmail.com**

King penguin. Foto: Oliver Prince/BirdLife International

Nyt partnerskab skal hjælpe truede pingviner

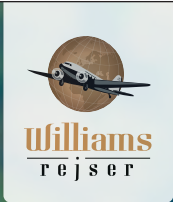
Den internationale beskyttelse af verdens truede pingviner får nu støtte fra et nyt dansk samarbejde mellem DOF BirdLife og Kattegatcentret. Her spiller Kattegatcentrets nyåbnede pingvinanlæg en nøglerolle i at sætte fokus på de omfattende trusler mod havets fugle og natur.

Udover at være en formidlingsplatform skal samarbejdet også sikre støtte til konkrete projekter, som beskytter de vilde pingviner i naturen. Støtten går ubeskåret til pingvinbeskyttelsesarbejde i BirdLife International, der er verdens største partnerskab for naturbevarelse.

Læs mere på dof.dk/pingviner og på kattcentret.dk.

Gammelt bondehus udlejes. Huset er beliggende for enden af en markvej mellem Ringkøbing fjord og Stadil fjord 2 km fra Vesterhavet. Stedet er ideelt for fugle- og naturelskere. Huset har 4 soveværelser med 10 gode sovepladser. Dejlig ugenert have, terrasse og adgang til wi-fi, Pris pr. døgn 600 kr. + el. **Kontakt 20401814 eller 123hjemmeside.dk/Mosehytten**

Natureventyr i Costa Rica og Sri Lanka

Oplev det bedste af Costa Ricas natur

Oplev Costa Rica og kom tæt på den enestående natur, det unikke dyre- og fugleliv. Costa Rica er et spændende rejseland, hvis du vil opleve eksotiske fugle.

21. januar - 3. februar 2023
kr. 19.885,-

Sri Lanka byder på 520 fuglearter

Rejs med til et ø-paradis, der byder på mange skønne natur- og fugleoplevelser. Sri Lanka er et skjult paradis i Det Indiske Ocean, med et mangfoldigt og anderledes fugle- og dyreliv.

18. februar - 3. marts 2023
kr. 26.885,-

Klostermosevej 140 · DK-3000 Helsingør · Tlf.: +45 20 22 19 90 · fw@williams.dk · williamsrejser.dk

GAVEKORT TIL BIDRAGYDERE

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til Fugle & Natur. Som en anerkendelse modtager bidragsyderne fremover gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

- 1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/ genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4) Artikler på ca. 1500 – 2000 ord anerkendes med et gavekort til Naturbutikken på 200 kr.
- 5) Fotos anerkendes med gavekort til Naturbutikken således: A: 1 foto, 100 kr. / B: 2-4 fotos, 200 kr. / C: 5+ fotos, 300 kr.
- 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

DANSK ORNITOLOGISK FORENING – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International. Vesterbrogade 138-140, 1620, København V
Telefon (alle hverdage 11-15): 3328 3800

DOF's formand:

Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF:

Ønsker du at blive medlem af DOF kan det ske via dof.dk eller ved at kontakt dof@dof.dk.
Ønsker du at give en donation, kan du indbetale beløbet til Merkur reg. nr. 8401 kontonr. 1043118.
Donationer og støttebeløb er fradragsberettiget.

Årlige kontingenter:

Medlemmer:	520 kr.
Ungdomsmedl. (til 30 år):	265 kr.
Ørneklub (6-12 år):	265 kr.
Husstandsmedlemsskab:	695 kr.

Naturbutikken:

Naturbutikken i Fuglenes Hus
tlf: 3328 3838. Åbningstider: Man.-fre. kl. 11-17,
lør. 10-16. www.naturbutikken.dk

Bor du i udlandet,
kontakt da venligst
DOF for nærmere
oplysninger om
priser.

MORE

NL PURE
ÉT MED
NATUREN

SEE THE UNSEEN

SWAROVSKI
OPTIK